

Saimaan ammattikorkeakoulu
Tekniikka Lappeenranta
Rakennustekniikan koulutusohjelma
Rakennustuotanto

Ricardo Martin

ULKOMAISEN TYÖVOIMAN KÄYTTÖ TYÖMAILLA JA SEN VERTAILUA ETELÄ- JA ITÄ-SUOMEN KESKEN

Opinnäytetyö 2011

TIIVISTELMÄ

Ricardo Martin

Ulkomaisen työvoiman käyttö työmailla ja sen vertailua Etelä- ja Itä-Suomen kesken, 50 sivua, 1 liite

Saimaan ammattikorkeakoulu, Lappeenranta

Tekniikka, rakennustekniikan koulutusohjelma

Rakennustuotanto

Opinnäytetyö, 2011

Ohjaajat: Lehtori Pekka Roitto, Saimaan ammattikorkeakoulu

Teknisen toimiston päällikkö Seppo Vuorimies, NCC Rakennus Oy

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia ulkomaisen työvoiman käyttöä eri yritysten työmailla kyselomakkeen avulla ja vertailla tuloksia Etelä-Suomen ja Itä-Suomen kesken. Teoriaosassa käydään läpi lupa-asioita ulkomaalaisen henkilön tullessa töihin sekä yrityksen paperiasioita tehdessä sopimusta aliurakoitsijan kanssa tai käytettäessä vuokravälitysyritystä.

Kysymykset oli valmiiksi mietittynä ja hyväksyttynä ennen kuin ne syötettiin kyselyitä tekevään ohjelmaan. Tämän jälkeen kysymyslomake lähetettiin sähköpostin linkkinä eteenpäin eri yritysten toimihenkilöille. Vastaukset eriteltiin sekä alueittain että yhteisesti ja tulokset käsiteltiin Excel-ohjelmalla, jolla tehtiin työssä esiintyvät laskelmat ja kuviot.

Teoriaosio on kerätty yhteen Internet-sivuilta sekä lehtien artikkeleista. Eri lähteisiin tutustumalla saatiin käsitys teoriaosassa olevista asioista, jotka tiivistettiin lyhyempään muotoon. Teoriaosaa tehtäessä kysymyslomakkeet lähetettiin eteenpäin ja kuukauden ajan kerättiin vastauksia. Työn loppuosa rakentui hiljalleen tulosten täydentyessä ja saataessa prosenttitaulukot tehtyä, jolloin vertailu oli sen jälkeen mahdollista.

Kyselyn avulla saatiin tuloksia Etelä- ja Itä-Suomen yritysten ulkomaisen työvoiman käytöstä. Vertailtaessa Etelä-Suomea ja Itä-Suomea vastaukset olivat varsin samanlaisia muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Virosta on ainakin toistaiseksi eniten työntekijöitä Suomessa, ja ulkomaista työvoimaa käytetään etenkin muuraus- ja pintatöissä yleensä aliurakoitsijoina. Taloudelliset syyt ovat tärkeimpiä kriteerejä ulkomaisten toimijoiden palkkaukseen ja käyttöön. Pääurakoitsijat ja tilaajat ovat olleet pääosin tyytyväisiä ulkomaalaisten töiden laatuun.

Lupa-asioissa käsitteiden ja lakien ymmärtämiseen on perehdyttävä kunnolla, jotta asiat on mahdollista sisäistää. Tulevaisuudessa ulkomainen työvoima tulee lisääntymään eläkkeelle jäävien tilalle etenkin Etelä-Suomessa, jossa tulee olemaan enemmän vaihtuvuutta ja tarvetta.

Asiasanat: Ulkomaalainen työntekijä, Ulkomainen työvoima, Työlupa

ABSTRACT

Ricardo Martin

Usage of foreign labor on sites and its comparison between Southern and Eastern Finland, 50 pages, 1 appendix

Saimaa University of Applied Sciences, Lappeenranta

Technology, Civil and Construction Engineering

Final year project, 2011

Instructors: Lecturer Pekka Roitto, Saimaa University of Applied Sciences

Technical office manager Seppo Vuorimies, NCC Construction Ltd.

The purpose of this thesis was to study the usage of foreign labor on construction sites of Finnish companies with a questionnaire and compare the answers between Southern and Eastern Finland. In the theory part there is information about foreigner's permits that are needed for work. Companies' matters are also specified in the theory part of the thesis. Future is discussed on a foreign labor point of view with the help of the sources and own results.

The questions were created and approved before entering them into a program that makes questionnaires. After that it was sent to the officers of big Finnish construction companies. The results were specified regionally and together. The calculations and results that can be found on the work were made with excel-program.

The theory part is gathered together from web pages and articles on newspapers. The material is shortened to make it more understandable. The comparison was made after all the results had come. You have to know very well all the laws and regulations before hiring anyone who comes from another country. In the future there will be more people from foreign countries working here and replacing the retired workers.

When comparing the results between two regions it can be noticed that the answers look very similar to each other. Most of the workers come from Estonia and usually they are used on masonry and surface works as subcontractors. Economics are one of the main reasons why foreigners are hired to work in Finland. Subscribers and main contractors were quite pleased with the quality of the work made by foreigners.

Keywords: Foreign workers, Foreign labor, Work permit

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	ULKOMAALAINEN TYÖNTEKIJÄ	7
2.1	Ulkomaalaisen henkilön työntekoon tarvittavat luvat	7
2.2	Ulkomaalaisen henkilön työehdot, verojen maksu sekä sosiaaliturva....	8
2.2.1	Suomalaiseen yritykseen palkattu ulkomaalainen työntekijä.....	8
2.2.2	Ulkomaalaisen yrityksen lähettämä työntekijä.....	9
3	TILAAJAN VELVOLLISUUDET KÄYTETTÄESSÄ ULKOMAISTA TYÖVOIMAA.....	11
3.1	Tilaaajan selvitysvelvollisuudet ulkomaalaisesta yrityksestä.....	11
3.2	Verottajalle ilmoitettavat tiedot	13
3.3	Työskentelyoikeuksien huolehtimisvelvollisuus	14
3.4	Yrityksen tapaturmavakuutus.....	14
3.5	Yrityksen korvausvastuu	14
3.6	Palkanmaksu ulkomaalaiselle työntekijälle	15
4	TYÖMAALLA OLEVAN TYÖNJOHDON VELVOLLISUUDET ULKOMAALAISEN HENKILÖN TULLESSA TÖIHIN	16
4.1	Työntekijäkohtaiset selvitykset ja tehtävät	16
4.2	Henkilötunniste ja kulunvalvonta.....	17
4.3	Viranomaisvalvonta	18
5	KYSELYN TULOSTEN ANALYSOINTI JA VERTAILU	19
5.1	Vastaukset Itä-Suomessa	19
5.2	Vastaukset Etelä-Suomessa.....	26
5.3	Molempien alueiden vastaukset yhdessä	33
5.4	Erot alueiden välillä.....	40
6	RAKENNUSALAN TULEVAISUUS ULKOMAISEN TYÖVOIMAN SUHTEEN.....	42
7	PÄÄTELMÄT	45
	KUVAT	47
	TAULUKOT.....	47
	KUVIOT	47
	LÄHTEET	49

LIITTEET

Liite 1 Kysymyslomake

1 JOHDANTO

Työn tarkoituksena on selvittää, kuinka paljon ulkomaista työvoimaa Etelä- ja Itä-Suomen rakennustyömailla käytetään ja mistä maista työvoima tulee. Erityisesti halutaan selvittää, mitä työvaiheita he tekevät. Alun teoriaosassa on ulkomaalaisten hankintaan tarvittavat lupa-asiakirjat tiivistettynä yksittäisen työntekijän kannalta sekä yrityksen kannalta. Niissä käsitellään verotusta, oleskelulupia, sosiaaliturvaa sekä muita oleellisia asioita aiheeseen liittyen.

Työn tilaajana toimi NCC Rakennus Oy. He auttoivat kysymysten laadinnassa ja kommentoivat työtä kevään aikana sekä antoivat tärkeitä yhteystietoja, joihin kyselylomaketta lähetettiin.

Aiheen valitseminen lähti liikkeelle NCC Rakennus Oy:ltä ja ajattelin sen olevan erittäin ajankohtainen ja mielenkiintoinen. Lehdissä kirjoitetaan paljon aiheesta, mutta jutut käsittelevät lähinnä ulkomaalaisten määrien lisääntymistä sekä negatiivista harmaata taloutta, joka poikkeuksetta yhdistetään mediassa ulkomaalaisiin toimijoihin. Työstäni saa pohjaa sille, mitä työntekijät itse työmaalla tekevät ja miksi he ovat sinne palkattu.

Alueiksi on valittu Etelä-Suomi sekä Itä-Suomi. Etelä-Suomen alue käsittää pääkaupunkiseudun ja kaupungit Lahteen saakka. Itä-Suomen alue käsittää Kymen alueen, Kaakkois-Suomen alueen sekä Pohjois-Karjalan alueen Joensuuun asti. Taulukointia tehdään alueittain sekä yhdistettyinä vastauksina. Vertailu tapahtuu kuitenkin kunkin alueen vastausten kesken. Yrityksiä ei tulla mainitsemaan tässä työssä vaan aihetta käsitellään alueellisesti. Etelä-Suomen alue on lähinnä vertailukohde, eli Itä-Suomen asiat ovat ne, joihin keskitytään enemmän.

Kyselyllä kerätään tietoa siitä, missä työvaiheissa ulkomaalaista työvoimaa käytetään sekä sen nykyisestä määrästä eteläisessä Suomessa. Myös tilaajien ja urakoitsijoiden tyytyväisyyttä kysytään sekä syitä ulkomaalaisten valintaan kyseiseen työvaiheeseen. Kysely lähetetään eri rakennusyriyksille sekä talotekniikkayriyksille Etelä- ja Itä-Suomeen. Mukaan on valittu lähinnä suurimmat Suomessa toimivat yritykset, jotta tuloksia saadaan mahdollisimman paljon.

Työssä käydään myös läpi kaikki lupa-asiakirjat ja tarvittavat dokumentit ulkomaalaisen työntekijän luvalliseen työskentelyyn Suomessa, ja tilaajan velvollisuuksia käytettäessä ulkomaista työvoimaa. Samassa teoriaosiossa paneudutaan myös työmaan johdon tehtäviin ulkomaalaisen henkilön tai aliurakointiyri-tyksen tullessa työmaalle. Myös tulevaisuuden asioita pohditaan ulkomaisen työvoiman lisääntyessä. Teoria on kerätty yhteen Internetistä löytyvistä lähteistä sekä artikkeleista.

Aihe on hyvin ajankohtainen, koska EU:n kansalaisten vapaa liikkuvuus on tuonut Suomeenkin paljon työvoimaa ulkomailta ja eläkkeelle jäävien osuus on tällä hetkellä suuri. Työntekijöiden määrä supistuu, ellei ulkomailta saada työntekijöitä töihin. Harmaa talous ja suoranainen rikollisuus ovat suuri ongelma myös rakennusteollisuudessa ja näihin asioihin paneutumalla vältetään mahdollisia riskejä olla osallisena siihen.

2 ULKOMAALAINEN TYÖNTEKIJÄ

Tässä luvussa kerrotaan, mitä ulkomaalainen henkilö Suomessa tarkoittaa, sekä käsitellään häneltä vaadittavia lupia. Ulkomaalaiseen työntekijään sovellettavat työehdot, verotus ja sosiaaliturva käydään myös läpi tässä kappaleessa ja kyseiset aiheet on eritelty vielä suomalaisessa yrityksessä työskentelevään sekä lähetettyyn työntekijään.

Ulkomaalainen on henkilö, joka on EU/ETA-maiden kansalainen mukaan lukien Pohjoismaiden kansalainen, tai kolmansien maiden kansalainen eikä näin ollen ole suomalainen. Kolmannen maan kansalainen on muun kuin EU/ETA-maan kansalainen eli Euroopan ulkopuolelta tullut henkilö. Työnteko-oikeus perustuu ulkomaisen työntekijän tapauksessa työntekijän oleskelulupaan tai siihen ettei sitä tarvita sekä EU/ETA-maan kansalaisuuteen. (Aluehallintovirasto 2; Ulkomaalaislaki 1. luku 3.§.)

2.1 Ulkomaalaisen henkilön työntekoon tarvittavat luvat

Seuraavaksi käydään läpi ulkomaalaisen henkilön tarvittavat luvat työntekoa varten sekä mistä niitä pitää hakea. Jotkut luvat ovat vain tietyistä maista tulleita varten ja ne selitetään otsikoiden alta löytyvässä tekstissä.

1. *Työntekijän oleskelulupa*

Lupa, joka vaaditaan kolmansien maiden kansalaisilta ansiotyön tekemistä varten. EU/ETA-maiden kansalaisilta ei vaadita edellä mainittua lupaa. Kuten ulkomaalaislaissa on säädetty (73 §) työnantajan, (74 §) toimeksiantajan, pääurakoitsijan, pääteettäjän tai muun sopijapuolen on varmistettava että palvelukseen tulevalla tai palveluksessa olevalla ulkomaalaisella on työnteko-oikeus.

2. *Elinkeinonharjoittajan oleskelulupa*

Lupa, joka vaaditaan kolmansien maiden kansalaisilta elinkeinon harjoittamista varten.

3. Oleskeluoikeuden rekisteröinti

Oleskeluoikeuden rekisteröinti vaaditaan EU/ETA-maiden kansalaisilta, jotka oleskelevat yli kolme kuukautta Suomessa. Rekisteröinti tehdään poliisilaitoksella. Pohjoismaiden kansalaiset rekisteröivät oleskeluoikeutensa maistraatissa, kun oleskelu Suomessa ylittää kuusi kuukautta.

4. Selvitys työsuhteesta kirjallisella työsopimuksella

Sopimuksesta käy ilmi työsopimuksen ehdot.

5. Lähetetyn työntekijän todistus

EU-maasta tulevalla on oltava A1-lomake ja ETA-maasta tulevalla on oltava E101-lomake.

6. Henkilötunnuksen hakeminen

Työntekijän verotusta varten tarvitaan suomalainen henkilötunnus, joka haetaan maistraatilta. Tunnusta haettaessa on näytettävä sekä passia että työsopimusta. Henkilötunnuksen saatuaan työntekijän on haettava verokortti verotoimistosta. (Rakennusteollisuus RT ry ja Rakennusliitto ry 2007; Työsopimuslaki.)

2.2 Ulkomaalaisen henkilön työehdot, verojen maksu sekä sosiaaliturva

Tässä luvussa käydään läpi otsikon aiheita kahdesta eri näkökulmasta, eli ulkomaalainen työntekijä suomalaisessa yrityksessä sekä ulkomaisen yrityksen lähettämä työntekijä.

2.2.1 Suomalaiseen yritykseen palkattu ulkomaalainen työntekijä

Ulkomaalaisen työntekijän eläkevakuutuksen tarve riippuu siitä, milloin työt ovat Suomessa alkaneet sekä työntekijöiden alkuperämaasta. Euroopan sekä sosiaaliturvasopimusmaiden ulkopuolelta tulleet voidaan vakuuttaa heidän lähtömaassaan, mikäli työnteko kestää alle kaksi vuotta ja se on alkanut 1.1.2009 jälkeen. Pääperiaatteiden eli EU:n säännösten, sosiaaliturvasopimusten ja Suomen työeläkelainsäädännön mukaan sosiaaliturvamaksut tulisi maksaa sinne, missä työtä tehdään ja sen maan lainsäädännön mukaan. Pääperiaatteen mukaan suomalainen eläkevakuutus on oltava kaikilla Suomessa töitä tekevillä

ulkomaalaisilla ja vakuuttamisvelvollisuus on sekä ulkomaisilla että suomalaisilla työnantajilla. (Aluehallintovirasto 1.)

Työehtojen kannalta ulkomaiset työntekijät ovat samassa asemassa kuin suomalaiset työntekijät, eli he joutuvat noudattamaan suomalaisia käytössä olevia työehtoja ollessaan suomalaisessa yrityksessä (Rakennusteollisuus RT ry ja Rakennusliitto ry 2007; Työsopimuslaki).

Verotuksessa ulkomainen työntekijä on rajoitetusti verovelvollinen oltuaan enintään kuusi kuukautta Suomessa, jolloin työnantajalla on oikeus periä häneltä vain lähdevero. Lähdeveron määrä on 35 % ja tämä on lopullinen vero, ellei lähdeverokortissa ole muita ohjeita. Suomeen yhtäjaksoisesti yli kuudeksi kuukaudeksi tullutta ulkomaista työntekijää verotetaan progressiivisesti. Progressiivinen verotus tarkoittaa sitä, että mitä suurempi tulo on, niin sitä suurempi on veron prosentuaalinen määrä. Ennakonpidätys toimitetaan verokortin mukaisesti, mutta pidätys on 60 % jos maksajalla ei ole näyttää verokorttia. (Rakennusteollisuus RT ry ja Rakennusliitto ry 2007; Verohallinto 1.)

EU:n sosiaaliturva-asetus on myös Suomessa käytössä. Sosiaaliturva-asetuksessa olevat säännökset korvaavat eri maiden kansalliset lait näiden ollessa keskenään ristiriidassa. Yhteisten säännösten avulla pyritään yhteen soveltamaan eri maiden sosiaaliturvajärjestelmiä, jolloin työntekijän liikkuessa maasta toiseen, hän ei menetä sosiaaliturvaan liittyviä oikeuksia. (Eläketurvakeskus.)

2.2.2 Ulkomaalaisen yrityksen lähettämä työntekijä

Lähetettyihin työntekijöihin sovelletaan samoja työsuhteen ehtoja kuin suomalaisiinkin työntekijöihin, mutta lähetetyn työntekijän kotimaan lainsäädännössä tai työehtosopimuksissa voi olla hänen työehtoihinsa vaikuttavia seikkoja. (Rakennusteollisuus RT ry ja Rakennusliitto ry 2007.)

Ulkomaalainen lähetetty työntekijä, joka on enintään kuusi kuukautta Suomessa ja on ulkomaisen yrityksen kirjoilla, ei ole verovelvollinen Suomeen. Yli kuusi kuukautta kestävässä oleskelussa, työntekijän tulo on veronalaista Suomessa työskentelyn alusta alkaen. Tällöin työntekijää verotetaan progressiivisesti kuten

Suomessa pysyvästi asuvia henkilöitä ja hänen on itse huolehdittava verojen maksusta. (Rakennusteollisuus RT ry ja Rakennusliitto ry 2007.)

Lähetetyn työntekijän sosiaaliturva riippuu siitä, mistä maasta hän on kotoisin ja mitkä ovat kyseisen maan säännökset. Näiden säännösten mukaan määräytyvät hänen sosiaaliturvansa, ja todistuksena siitä hänellä on oltava lähetetyn työntekijän todistus, joka osoittaa työntekijän kuuluvan kotivaltionsa vakuutukseen. Todistus on yleensä A1-todistus EU-maista tulleilta ja E101-todistus ETA-maista (Rakennusteollisuus RT ry ja Rakennusliitto ry 2007; Aluehallintovirasto 1.)

EU:n sosiaaliturvasopimusta on muutettu viime vuonna ja uutta sopimusta sovelletaan 1.5.2010 lukien. Suurin muutos, joka vaikuttaa tilaajaan on, että A1-todistukset tulevat E101-todistusten tilalle EU-maista tuleville työntekijöille 1.5.2010 lähtien. E101-todistus voidaan antaa vain erityistapauksissa korkeintaan siirtymäsäännösten voimassaolon ajan, mikä on kymmenen vuotta. (Aluehallintovirasto 1.)

3 TILAAJAN VELVOLLISUUDET KÄYTETTÄESSÄ ULKOMAISTA TYÖVOIMAA

Tässä luvussa käsitellään tilaajan selvitysvelvollisuutta koskevia asioita sopimusta tehdessä ulkomaisen aliurakoitsijan tai vuokravälitysyriksen kanssa. Myös verotusta, tilaajan velvollisuutta huolehtia työntekijöistä sekä tapaturmiin liittyviä asioita käydään läpi.

3.1 Tilaajan selvitysvelvollisuudet ulkomaalaisesta yrityksestä

Harmaan talouden kitkemiseen tarkoitettu tilaajavastuulaki tuli voimaan vuonna 2007, ja se käsittää tilaajan selvitysvelvollisuutta sekä vastuuta käytettäessä ulkopuolista työvoimaa. Tiedot, joita tilaajan on pyydettävä ja ulkomaalaisen yrityksen on annettava, on lueteltu alla olevissa kohdissa. Yrityksen on annettava tiedot selkeällä tavalla sekä tilaajan ymmärtämällä kielellä, ja tietojen on oltava alle kolme kuukautta vanhoja. (Rakennusteollisuus RT ry 2.)

1. Rekisterimerkinnät

- EU:n alueella käytössä oleva arvonlisäverotunniste (ALV-numero, englanniksi VAT-number), josta tunnistaa yrityksen arvonlisäverovelvollisuuden. ALV/VAT -numeroa eli arvonlisäverotunnistetta tarvitaan EU:n sisäisten yritysten välisessä kaupankäynnissä.
- Merkintä ennakkoperintärekisteriin
- Merkintä työnantajarekisteriin

2. Kaupparekisteriote

Kaupparekisteriotteesta selviää yhtiön toimiala sekä vastuulliset henkilöt ja nimenkirjoittajat. Selvityksen on antanut yrityksen sijoittautumismaan viranomaisen.

3. Veroja koskeva todistus

Selvityksestä käy ilmi, että yritys on maksanut veronsa ja todistuksen on oltava yrityksen kotimaan veroviranomaisen antama.

4. Eläketodistukset

Yritys esittää työntekijöistään A1, E101 tai vastaavan todistuksen, josta käy ilmi, että yrityksen kotimaan lainsäädännön mukainen eläkevakuutus on otettu ja työnantajamaksut maksettu.

5. Selvitys työehdoista

Lähetetyn työntekijän työsopimuksesta on käytävä selville lähetetyssä työssä työsuhteen ehdot työsopimuslain 2 luvun 4§:n mukaisesti. Lähetetyille työntekijälle on maksettava matkakulut, päiväraha ja majoituskulut. Yritys esittää, mitä suomalaista työehtosopimusta sen työntekijöihin sovelletaan. Muun muassa palkka, työajan lyhennys sekä lomarahamääräytyvät työehtosopimuksen perusteella. (Verohallinto 2; Rakennusteollisuus RT ry ja Rakennusliitto ry 2007; Aluehallintovirasto 1; Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä 1 ja 2; Työsopimuslaki; Laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä 5.§.)

Lisäksi on tarkistettava seuraavat:

7. Selvitys onko yrityksellä työterveyshuolto järjestetty Suomesta

8. Onko lähettävällä yrityksellä tapaturmavakuutus, joka korvaa lähetetyn työntekijän tapaturman sekä sairaskorvaukset

9. Sopimusosapuolen vastuuvakuutus

10. Onko muuttoilmoitukset ilmoitettu maistraattiin

11. Lähettävän yrityksen valtuutus Suomeen asetetulle yrityksen edustajalle (1146/1999/4a §, 9a §), jonka hallussa on oltava:

päivittäisen työajan seuranta (605/1996/35§), työaikakirjanpito, vuosilomakirjanpito, palkkakirjanpito (605/1996/37§) ja palkkalaskelmat (55/2001/2 luku 16 §) ja muut ulkomaalaista yritystä koskevat asiakirjat. Edustajan lakisääteinen velvollisuus on säilyttää asiakirjat Suomessa vielä kaksi vuotta siitä, kun lähetettyjen työntekijöiden työnteke Suomessa on päättynyt (1146/1999/4b §, 5§, 8a §, 9§).

12. Velvoitteet verottajalle

Asioiden ollessa kunnossa ja tilaajan tarkistettua mainitut selvitykset urakoitsija voidaan valita ja maksuliikenne voi alkaa sopimuskumppaneiden välillä. Jos joku asia ei ole kunnossa, kyseiseltä yritykseltä on pyydettävä lisää selvityksiä tai sitä ei voi valita ollenkaan urakoitsijaksi. Ulkomaisella yrityksellä on myös oltava edustaja asetettuna Suomessa ja yrityksen on tiedettävä edustajan velvoitteet. Edustaja voi olla organisaatio tai henkilö. Edustajalla on oltava valtuutus yritykseltä toimia yrityksen edustajana. (Rakennusteollisuus RT ry ja Rakennusliitto ry 2007; Työturvallisuuslaki; Työterveyshuoltolaki; Tapaturmavakuutuslaki; Laki lähetetyistä työntekijöistä 1146/1999)

3.2 Verottajalle ilmoitettavat tiedot

Käytettäessä ulkomaista vuokratyövoimaa on työn teettäjän, joka on yleensä suomalainen yritys, ilmoitettava verohallinnolle vuokratyövoimaa välittävästä yrityksestä ja heidän edustajastaan. Aliurakoitsijoita käytettäessä ilmoitus ei ole välttämätön, mutta rakennusalan järjestöt ovat sopineet, että verohallinnolle ilmoitetaan kaikkien urakoitsijoiden nimi-, yhteys- ja urakkahintatiedot. Ilmoituksen tekevät sopimuksen mukaan tilaajana toimivat yritykset. (Rakennusteollisuus RT ry ja Rakennusliitto ry 2007.)

Ilmoitettavat tiedot:

- *urakoitsijan nimi*
- *Y-tunnus, eli yritys- ja yhteisötunnus*
- *osoite*
- *vastuuhenkilön nimi (ulkomaisista yrityksistä myös edustaja Suomessa)*
- *työmaan nimi*
- *urakointilaji*
- *urakkahinta (kokonaislaskutus tai sovittu urakkasumma)*
- *urakan aloittamispäivä*
- *arvioitu valmistumisajankohta*

Ilmoitus tehdään aina neljännesvuosittain, jos kyseessä on sama urakoitsija ja töiden kokonaislaskutus tai urakkasumma on yli 5000 euroa neljännesvuodessa. (Rakennusteollisuus RT ry ja Rakennusliitto ry 2007; Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä 1.)

3.3 Työskentelyoikeuksien huolehtimisvelvollisuus

Kun pääurakoitsija tekee sopimuksen ulkomailla toimivan yrityksen kanssa, hänen on varmistuttava siitä, että kaikilla ulkomaalaisilla työntekijöillä on työntekijän oleskelulupa passissa ja työehtojen on oltava alan työehtosopimuksen mukaiset. Tämä koskee aliurakoitsijoita sekä vuokratyövoimaa antavia yrityksiä. Pääurakoitsijalla on siis selvitysvelvollisuus ja vakuutusvelvollisuus käytettävistä työntekijöistä. EU/ETA-maasta olevalla työntekijällä tai ammatinharjoittajalla on oltava jäsenmaan viranomaisen antama henkilökortti tai passi. Ulkomaalaisten työntekijöiden tiedot on säilytettävä siten, että ne ovat vaivattomasti työsuojeluviranomaisen tarkastettavissa työpaikalla. Huomattavaa onkin, että työsuhteen päättymisen jälkeen tietojen säilytysvelvollisuus jatkuu neljä vuotta, joten huolellinen ja järjestelmällinen tietojen säilytys on tärkeää. (Rakennusteollisuus RT ry ja Rakennusliitto ry 2007; Aluehallintovirasto 2.)

3.4 Yrityksen tapaturmavakuutus

Tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukainen ns. lakisääteinen tapaturmavakuutus on otettava kaikille työnantajien työntekijöille mahdollisten tapaturmien varalta. (Rakennusteollisuus RT ry ja Rakennusliitto ry 2007; Tapaturmavakuutuslaki).

3.5 Yrityksen korvausvastuu

Vahingonkorvauslain mukaan ns. isännänvastuu tarkoittaa sitä, että työnantaja on aina vastuussa ja korvausvelvollinen, jos työntekijä on aiheuttanut vahingon työssään tekemällään virheellä. Työnantajan yksittäinen työntekijä, kuten vastaava mestari, ei siis ole vastuussa korvauksista, vaan vastuu on hänen työnantajallaan. Yrityksen on otettava suomalainen vastuuvakuutus, joka kattaa kaikille työntekijöille tapahtuneet tai aiheutuneet vahingot. Myös aliurakoitsijoiden työntekijät kuuluvat tähän, joten vakuutus on hyvä keino suojautua mahdollisilta vahingoilta. (Rakennusteollisuus RT ry ja Rakennusliitto ry 2007; Työterveyshuoltolaki.)

3.6 Palkanmaksu ulkomaalaiselle työntekijälle

1.5.2010 alkaen palkat on maksettava pankkiin tai Suomessa olevan pankin kautta ulkomaille. (Rakennusteollisuus RT ry ja Rakennusliitto ry 2007.)

4 TYÖMAALLA OLEVAN TYÖNJOHDON VELVOLLISUUDET ULKOMAALAISEN HENKILÖN TULLESSA TÖIHIN

Tässä luvussa kerrotaan työmaalla tehtävistä tarkistuksista ja selvityksistä, kun uusi työntekijä tai työntekijät saapuvat työmaalle. Kyseessä voi olla aliurakoitsijan tai vuokralle antavan yrityksen kautta tulleita tai pääurakoitsijan itse palkkaamia työntekijöitä. Tarkemmin paneudutaan vielä henkilökortti- ja kulkulupa-asioihin sekä viranomaisten toimintaan.

4.1 Työntekijäkohtaiset selvitykset ja tehtävät

Seuraavassa on esitelty työntekijäkohtaiset selvitykset ja tehtävät (Rakennusteollisuus RT ry ja Rakennusliitto ry 2007; Työsopimuslaki; Ulkomaalaislaki; Työturvallisuuslaki).

- Kopio työntekijän matkustusasiakirjasta; passista tai virallisesta henkilöllisyystodistuksesta

Työmaan johdon on varmistettava kolmannen maan kansalaisen passin kuvasivusta ja oleskelulupasivusta sekä EU/ETA kansalaisen henkilöllisyystodistuksesta tai passista työntekijän henkilötiedot sekä työntekoaikaisuus ja otettava näistä kopio työpaikalle. Myös työterveys- ja muista korteista on hyvä ottaa kopio samalla kertaa.

- A1-lomake EU-maista tulleilta ja E101-lomake ETA-maista tulleilta työntekijöiltä

Varmistetaan, että lomake on ajan tasalla ja kuuluu oikealle työntekijälle.

- Työsopimus

Jäljennökset kirjallisista työsopimuksista, joissa on noudatettava suomalaista työehtosopimusta ja työlakeja.

- Perehdytys ja opastus

Perehdytetään kaikki uudet työntekijät työmaahan ja opastetaan työmaakäytäntöihin ja työturvallisuuteen. Tärkeää on opastaa ulkomaalaiset työntekijät etenkin yleisen hätänumeron 112 käyttöön.

- Kuvallinen henkilötunniste
Varmistetaan, että kaikilla on työturvallisuuslain mukainen kuvallinen henkilötunniste mukana, ja jos ei ole, aliurakoitsijan on teetettävä työntekijöilleen sellainen niin pian kuin mahdollista.
- Henkilösuojaimet
Tarkistetaan henkilösuojaimet ja tarvittaessa hankitaan työntekijöille uudet.
- Merkintä kulkulupaluetteloon
Kerrotaan myös työntekijöille kyseisestä luettelosta, jota lakisääteisesti pidetään yllä työmaalla olevista henkilöistä ja urakoitsijoista.
- Työntekijöiden tiedot ja tiedot työsuhteen ehdoista
Pyydettyessä annetaan työntekijöiden tiedot työsuojeluviranomaiselle ja työpaikan luottamushenkilöille, joilla on säädöksiin perustuva oikeus nähdä kyseiset asiakirjat.

4.2 Henkilötunniste ja kulunvalvonta

Työturvallisuuslain 52 a §:ssä määrätään, että rakennuttajalla on velvollisuus huolehtia, että työmaalla jokaisella on henkilötunniste, jossa on kuva, nimi sekä työnantajan nimi. Rakennuttaja voi kuitenkin delegoida tämän velvollisuuden pääurakoitsijalle. Kaikkien on tiedettävä henkilötunnisteen käytön pakollisuudesta, joten perehdytyksen aikana pääurakoitsijan tai rakennuttajan edustajan on hyvä mainita asiasta. (Rakennusteollisuus RT ry ja Rakennusliitto ry 2007.)

Pääurakoitsijan on säilytettävä työmaan keston ajan tiedot ulkomaalaisten työntekijöiden työskentelyoikeuden perusteista. Parhaiten se onnistuu luomalla työmaalle kulunvalvontajärjestelmä, josta käy ilmi työmaalla työskentelevät henkilöt sekä siellä aikaisemmin työssä olleet ulkomaalaiset sekä suomalaiset työntekijät. (Rakennusteollisuus RT ry ja Rakennusliitto ry 2007.)

4.3 Viranomaisvalvonta

Viranomaiset valvovat työmailla työskenteleviä ulkomaisia työntekijöitä ja heillä on oikeus suorittaa työmaatarkastuksia. Työnteko-oikeus sekä työsuhteen vähimmäisehtojen täytyminen ovat tärkeimmät valvottavat asiat. Tarkastuksilla käydään läpi, että kaikilla ulkomaalaisilla työntekijöillä on työnteko-oikeus Suomessa ja että työnantaja tai sopimusosapuoli on varmistanut tämän asian. Alihankintatyötä sekä vuokratyöryhmiä käyttävillä toimeksiantajilla on samat vastuut. Viranomaisvalvonta keskittyy siihen, että kaikilla työntekijöillä, myös ulkomailta lähetetyillä työntekijöillä, ovat lainmukaiset työajat ja työehdot sekä työehtosopimusten mukaiset palkat.

Myös erillisillä tarkastuksilla valvotaan muun muassa työsuhteiden säädöksiä noudattamista, työterveyshuoltoa, vakuutuksia sekä lähetettyjen työntekijöiden lain noudattamista Suomessa voimassa olevien säädösten mukaan. Ulkomaalaisten työntekijöiden tiedot on säilytettävä siten, että ne ovat vaivattomasti viranomaisten tarkastettavissa. (Aluehallintovirasto 3; Rakennusteollisuus RT ry ja Rakennusliitto ry 2007.)

Rakennusalalle ehdotetaan veronumeron käyttöönottoa sekä siihen liittyviä ilmoitusvelvollisuuksia tilaajan ja pääurakoitsijan toimesta. Viimeisin ehdotus tuli työryhmältä, joka tutki harmaata taloutta ja sen kitkemistä rakennus- sekä ravintola-alalla vuonna 2011 keväällä. Veronumerona olisi henkilötunnus ja kaikilla olisi se oltava, sekä ulkomaalaisilla että suomalaisilla työntekijöillä. (Rakennusliitto ry.)

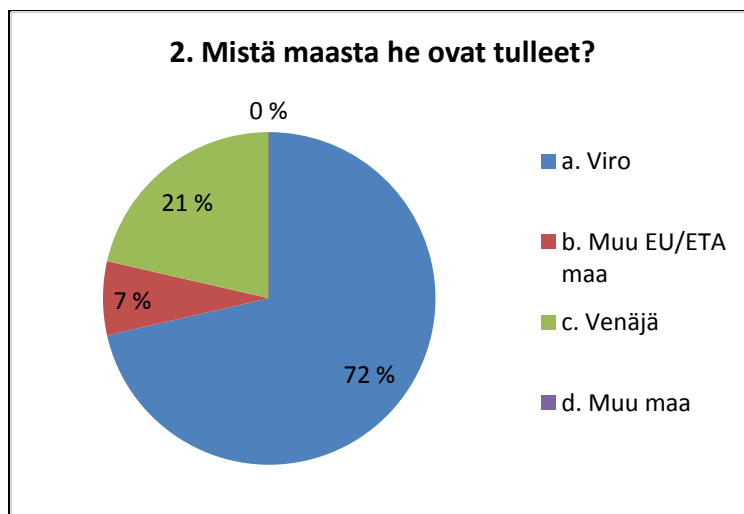
Veronumerolla varmistettaisiin, että kaikki työntekijät olisi rekisteröity verohallinnolle. Tulevaisuudessa tilaajan täytyisi ilmoittaa tiedot aliorakoitsijasta sekä urakkasummat verohallinnolle. Pääurakoitsijan olisi ilmoitettava valvontaa varten tarpeelliset tiedot työmaalla olevista henkilöistä verohallinnolle kuukauden välein. (Rakennusliitto ry.)

5 KYSELYN TULOSTEN ANALYSOINTI JA VERTAILU

Tässä luvussa käydään läpi tuloksia, joita kysymyslomakkeen avulla on saatu, katsotaan merkittävimmät kohdat sekä alueelliset erot. Kysely tehtiin Internetistä löytyvällä ohjelmalla. Siinä on yhteensä kymmenen kysymystä, joissa viides- sä niistä on kysymys jaettu kahtia. Kysymykset olivat monivalintakysymyksiä, joihin vastausvaihtoehdot oli annettu valmiiksi. Kysely lähetettiin sähköpostilla 37:lle eri rakennusyrityksen ja talotekniikkaan erikoistuneen yrityksen henkilölle Itä-Suomeen sekä Etelä-Suomeen. Itse kysymyslomake oli linkkinä viestissä. Vastauksia tuli yksitoista Etelä-Suomen yrityksiltä ja kymmenen Itä-Suomen yrityksiltä. Vastausprosentti oli 57 %, joten tuloksia voi pitää ainakin suuntaa- antavina. Kysymyslomake on liitteenä. (Liite 1). Yrityksiä ei mainita työssä, joten vertailu kohdistuu alueisiin.

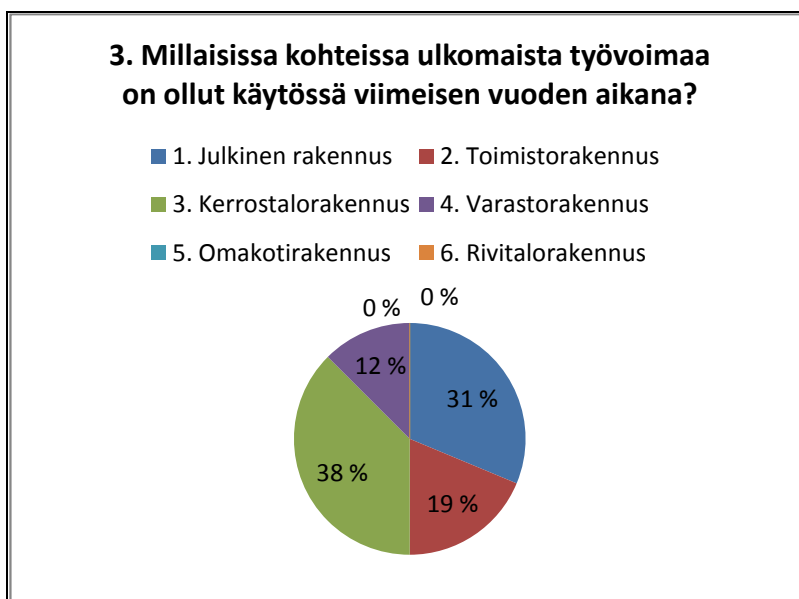
5.1 Vastaukset Itä-Suomessa

Tässä käsitellään Itä-Suomesta saatuja vastauksia. Vastauksia tuli Itä-Suomesta kymmenen kappaletta neljältä eri yritykseltä. Kaikki vastanneet olivat olleet tekemisissä ulkomaisen työvoiman kanssa viime vuoden aikana. Kuvioista 5.1 nähdään, että virolaisia sekä venäläisiä oli ollut eniten. Virolaisia työntekijöitä tiedetään olevan Suomessa paljon ja tämä korostaa sitä seikkaa. Venäläisten määrä on ymmärrettävä rajan läheisyyden takia. Euroopan ulkopuolisista mais- ta tulleita työntekijöitä ei ollut yhtään.

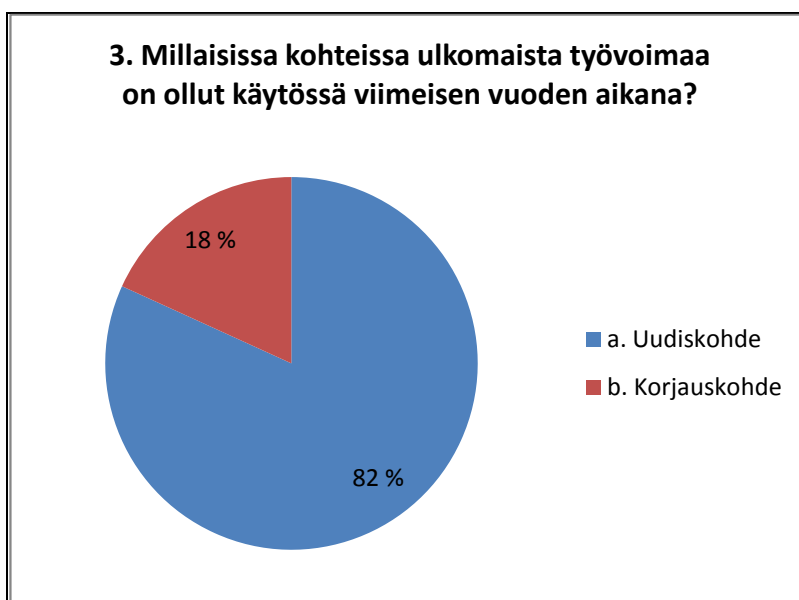

Kuvio 5.1 Ulkomaalaisten lähtömaat, Itä-Suomi

Kuviosta 5.2 käy selville kuinka ulkomainen työvoima on jakautunut eri kohteisiin. Ulkomaista työvoimaa käytetään eniten kerrostalokohteissa sekä julkisissa kohteissa, mutta hajaannusta oli jonkun verran. Kuviosta 5.3 nähdään, kuinka uudiskohteet olivat reilusti vastatumpia kuin korjauskohteet. Tämä johtui siitä, että kysely oli suunnattu suuremmille yrityksille. Ne yleensä keskittyvät enemmän uuden tuottamiseen kuin korjaamiseen. Voi myös olla, että ulkomaalaisille ei ole käyttöä korjauskohteissa.

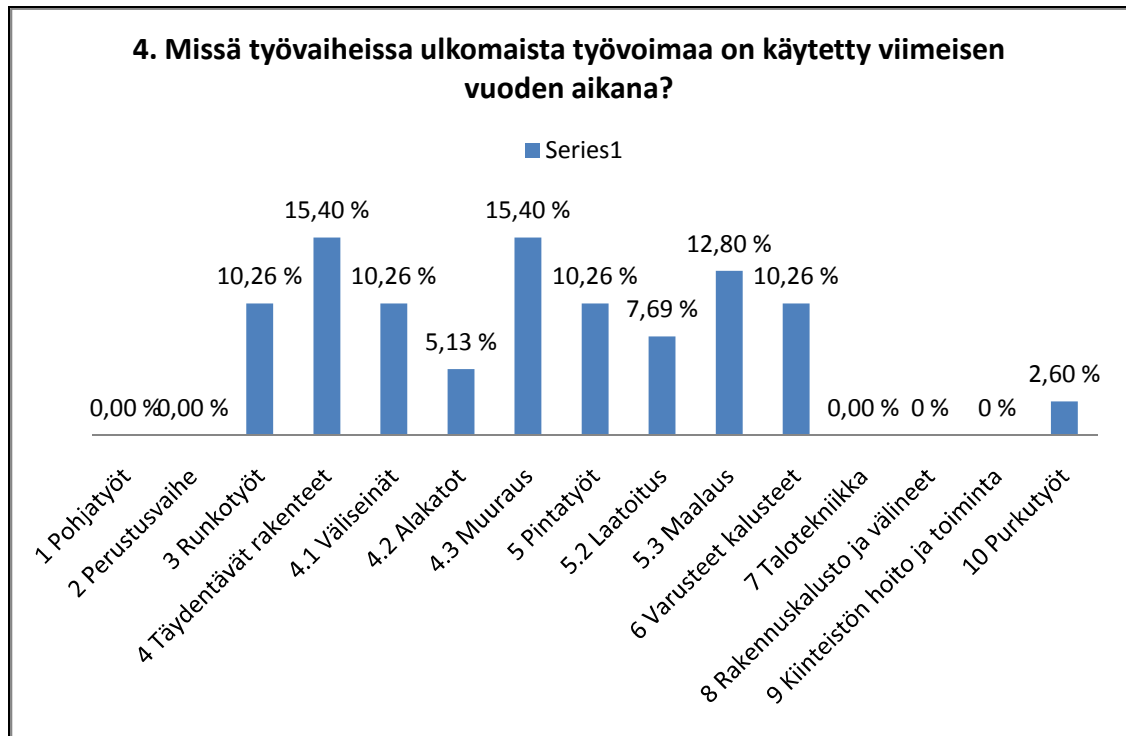

Kuvio 5.2 Kohteet, joissa ulkomaista työvoimaa on käytetty, Itä-Suomi

Kuvio 5.3 Kohteen tyyppi, Itä-Suomi

Työvaiheet olivat yksi tämän työn oleellisimpia kysymyksiä, ja Itä-Suomessa ne hajaantuivat hyvinkin paljon, kuten kuviosta 5.4 saadaan selville. Ulkomaista työvoimaa käytettiin eniten täydentävien rakenteiden teossa ja erityisesti muuraustöissä. Myös pintatöissä ja erityisesti maalauksessa käytettiin paljon ulkomaisia toimijoita.

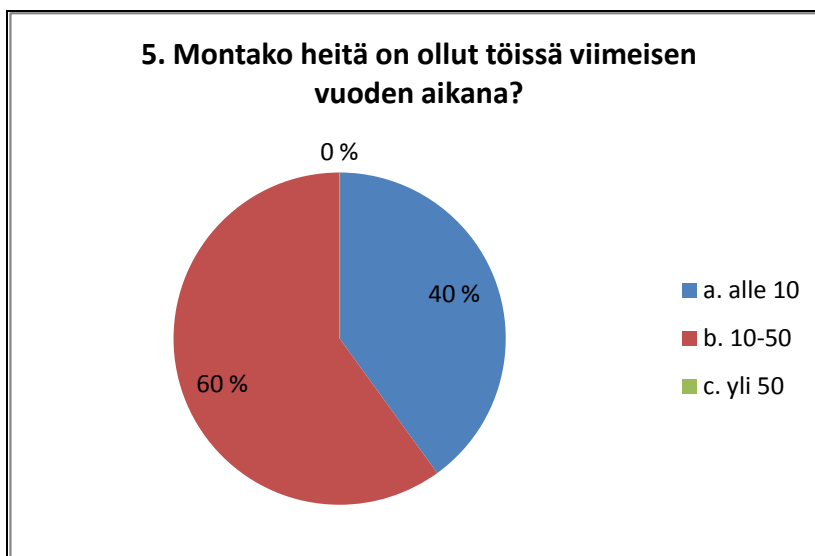

Kuvio 5.4 Työvaiheet, joissa ulkomaista työvoimaa on käytetty, Itä-Suomi

Kuviosta 5.5 käy ilmi, että ulkomaalainen työvoima oli vuokratyövoimaa tai alirakoitsijoita. Aliurakoitsijoita käytettiin eniten Itä-Suomen alueilla, kun taas omaan yritykseen ei ollut palkattu ainuttakaan työntekijää. Kuviosta 5.6 nähdään ulkomaisten työntekijöiden määriä, jotka ovat pyörineet noin kymmenen ja viidenkymmenen henkilön välillä.

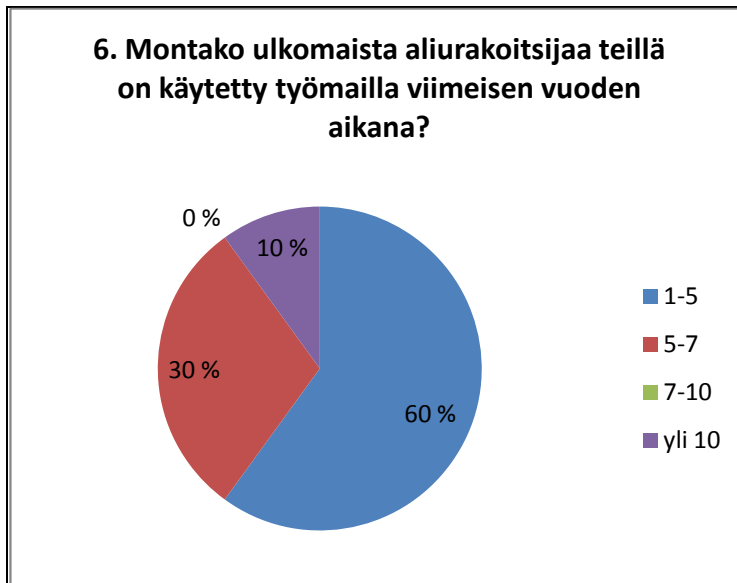

Kuvio 5.5 Ulkomaisen työvoiman käyttö, Itä-Suomi

Kuvio 5.6 Ulkomaalaisten määrä, Itä-Suomi

Eri aliurakoitsijoiden määrät ovat olleet vuodessa yhdestä viiteen toimijaa, kuten kuviosta 5.7 voi nähdä. Yli kymmenen eri aliurakoitsijaa oli ollut muutamilla vastanneilla viimeisen vuoden aikana, joten käyttö on vaihdellut. Aliurakkasopimukseen on yleensä kuulunut vain kyseisten töiden teko, jolloin materiaalin hankkii pääurakoitsija katsottaessa kuviota 5.8.

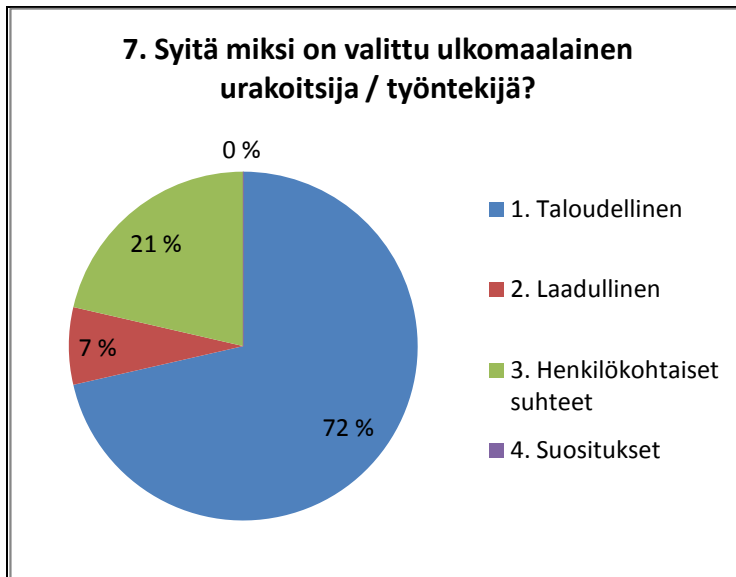

Kuvio 5.7 Aliurakoitsijoiden määrä, Itä-Suomi

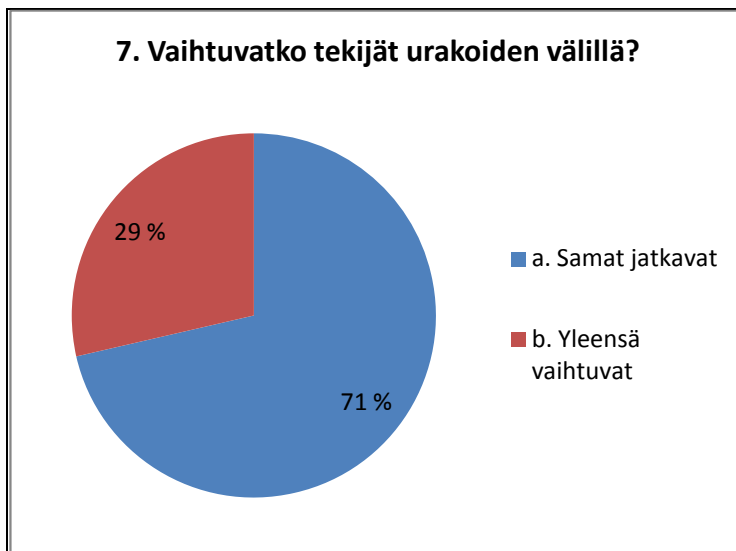

Kuvio 5.8 Aliurakan sisältö, Itä-Suomi

Ulkomaalaisten yritysten ja henkilöiden käyttöön johtaneet syyt ovat lähinnä taloudellisia, kuten kuvio 5.9 käy ilmi mutta myös aikaisemmilla hyvillä kokemuksilla on ollut pieni merkitys Itä-Suomessa. Näin ollen myös samoja urakoitsijoita pyritään käyttämään eri urakoissa kuten kuvio 5.10 käy ilmi koska he ovat osoittautuneet hyviksi työssään tai pääurakoitsijoilla on heihin luottamusta.

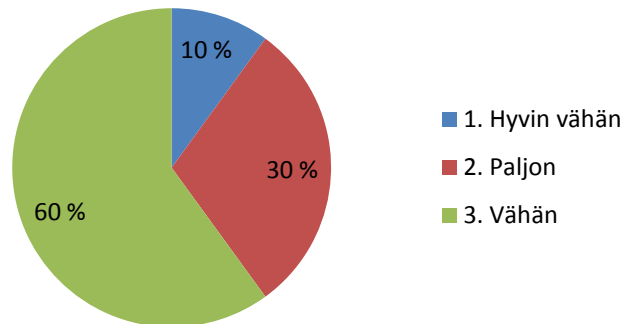
Kuvio 5.9 Syyt ulkomaalaisen valintaan, Itä-Suomi

Kuvio 5.10 Urakoitsijoiden vaihtuvuus, Itä-Suomi

Kuviossa 5.11 kysyttiin kulttuuristen erojen merkitystä työn kannalta sekä kuinka ne ovat vaikuttaneet töiden sujumiseen. Joidenkin mielestä ne vaikuttivat paljonkin, mutta suuremman osan mielestä vain vähän. Ulkomaalaisten työtavat ja tottumukset voivat erota hyvinkin paljon suomalaisista tavoista, ja jotkut kokevat sen häiritsevämpänä kuin muut.

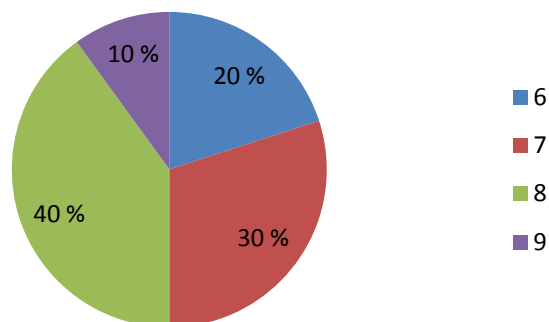
8. Kuinka paljon kulttuuriset erot ovat vaikuttaneet töiden lopputulokseen, aikatauluun ja työmaan viihtyvyyteen?

Kuvio 5.11 Kulttuuristen erojen vaikutus, Itä-Suomi

Lopuksi kysyttiin tyytyväisyyttä ulkomaalaisten työn laadusta sekä yritykseltä itseltään että kyseisissä kohteissa olleilta tilaajilta ja rakennuttajilta (kuviot 5.12 ja 5.13). Molemmat vastaukset ovat kuitenkin rakennusyritysten edustajien. Vastaukset hajaantuivat kuuden ja yhdeksän välille, mutta yleisin arvosana oli 8, asteikolla 4 - 10, joten varsin tyytyväisiä ovat yritykset sekä tilaajat olleet itäisessä suomessa ulkomaalaisten työn laatuun.

9. Kuinka tyytyväisiä olette olleet ulkomaalaisten työn laatuun asteikolla 4-10?

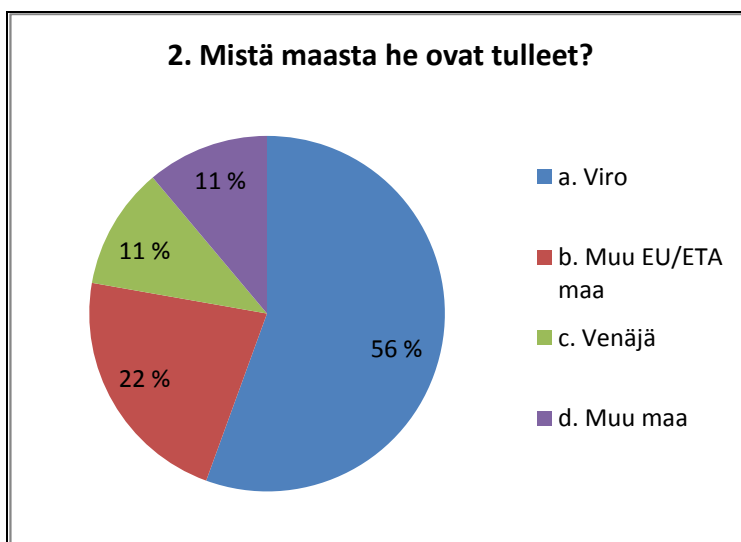
Kuvio 5.12 Tyytyväisyys rakentajan näkökulmasta, Itä-Suomi

Kuvio 5.13 Tyytyväisyys tilaajan / rakennuttajan näkökulmasta, Itä-Suomi

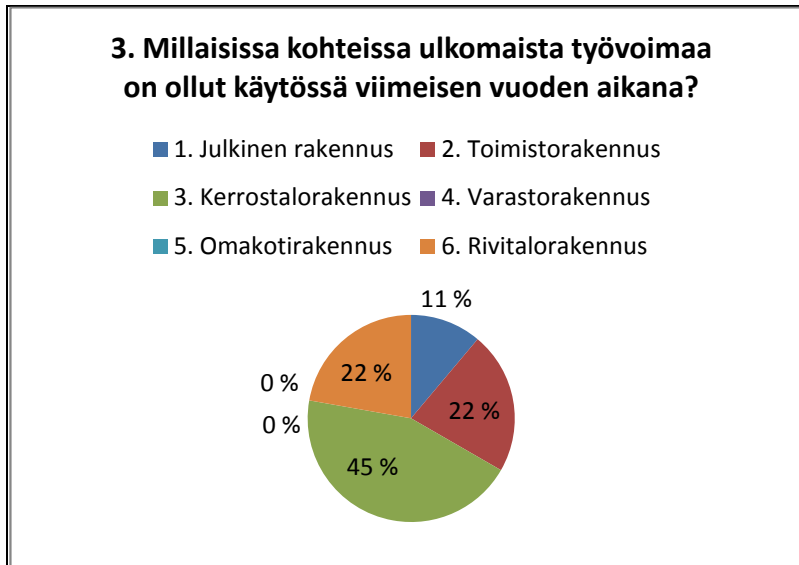
5.2 Vastaukset Etelä-Suomessa

Tässä käsitellään Etelä-Suomesta saatuja vastauksia. Vastauksia tuli Etelä-Suomesta yksitoista kappaletta kolmelta eri yritykseltä. Myös täällä kaikki vastanneet olivat olleet tekemisissä ulkomaisen työvoiman kanssa viime vuoden aikana. Kuvioista 5.14 nähdään, että virolaisia sekä muista EU/ETA-maista ja Venäjältä oli ollut eniten, mutta hajaantuneisuutta oli enemmän kuin Itä-Suomessa.

Kuvio 5.14 Ulkomaalaisten lähtömaat, Etelä-Suomi

Kohteet olivat jakaantuneet myös Etelä-Suomessa, kuten kuviosta 5.15 nähdään, mutta kerrostalo- sekä rivitalokohteet olivat ulkomaisen työvoiman käytön kannalta käytetyimpiä. Kuviosta 5.16 käy ilmi, että myös Etelä-Suomessa uudiskohteissa on ollut enemmän ulkomaista työvoimaa kuin korjauskohteissa.

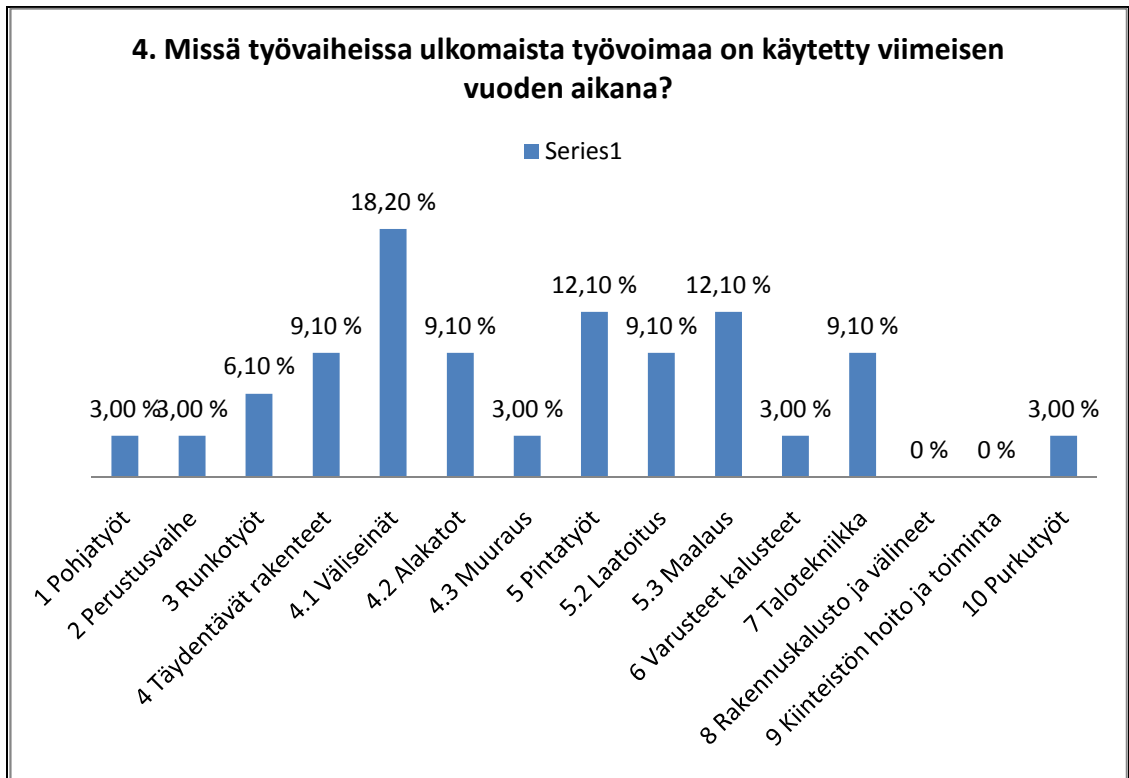

Kuvio 5.15 Kohteet, joissa ulkomaista työvoimaa on käytetty, Etelä-Suomi

Kuvio 5.16 Kohteen tyyppi, Etelä-Suomi

Kuviossa 5.17 työvaiheiden vertailussa vastaukset olivat myös jakautuneet moneen eri työhön. Eniten ulkomaalaista työvoimaa käytettiin kuitenkin väliseinä- ja pintatöissä. Etelä-Suomessa myös työmaan alussa perustusvaiheessa on käytetty ulkomaalaisia.

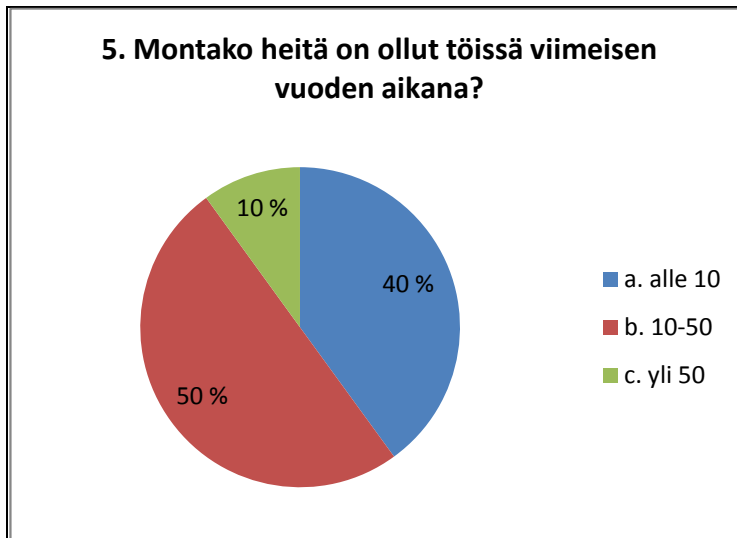

Kuvio 5.17 Työvaiheet, joissa ulkomaista työvoimaa on käytetty, Etelä-Suomi

Kuviosta 5.18 nähdään, että ylivoimaisesti eniten käytetään aliurakoitsijoita kolmesta eri vaihtoehdosta. Muut vaihtoehdot ovat saaneet hyvin vähän vastauksia. Määrät ovat olleet kymmenen ja viidenkymmenen henkilön välillä viimeisen vuoden aikana kuten kuviosta 5.19 nähdään.

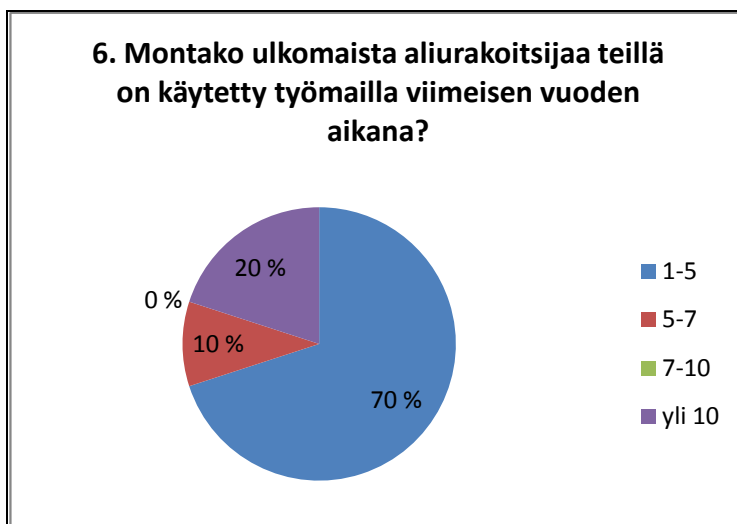

Kuvio 5.18 Ulkomaisen työvoiman käyttö, Etelä-Suomi

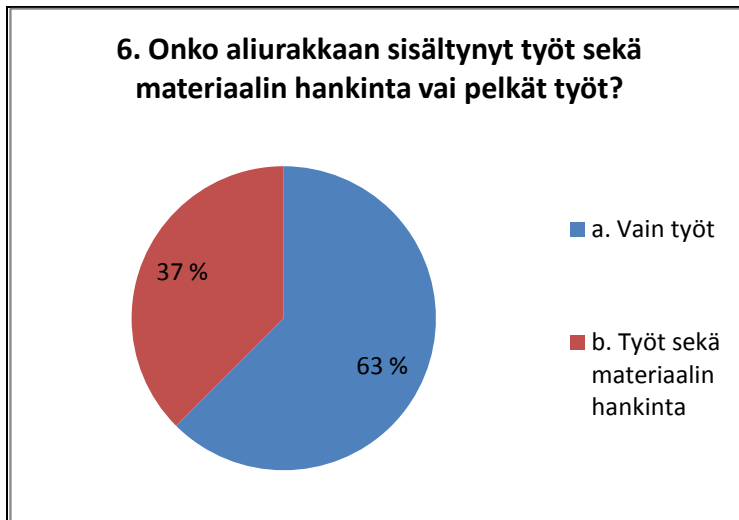

Kuvio 5.19 Ulkomaalaisten määrä, Etelä-Suomi

Eri aliurakoiden määrä on ollut vähäinen eli yhdestä viiteen suurimmalla osalla vastanneista, mutta myös yli kymmenen eri aliurakoitsijan käytön vastauksia oli tullut, kuten kuviosta 5.20 nähdään. Etelä-Suomessa on enemmän vaihtuvuutta ja valinnanvaraa urakoitsijoiden valinnassa, joka voi selittää vaihtelun. Kuviosta 5.21 näkee, että pääkaupunkiseudulla on melkein puoliksi jakautunut materiaalin hankinta ja pelkät työt.

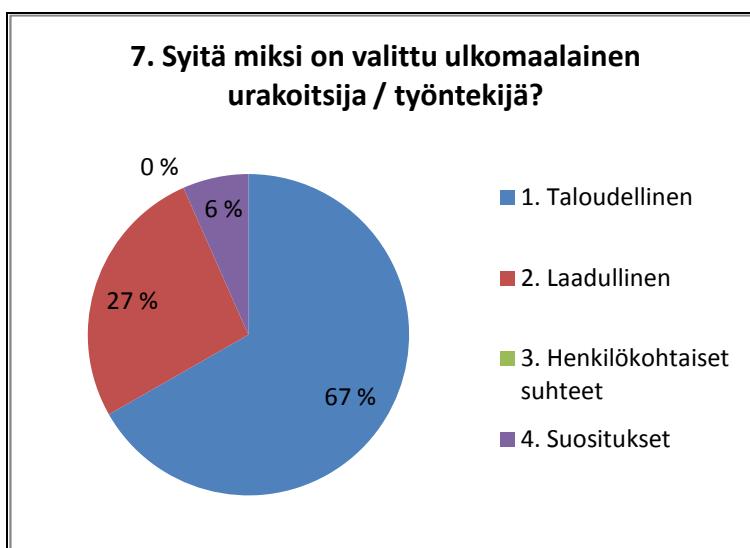

Kuvio 5.20 Aliurakoitsijoiden määrä, Etelä-Suomi

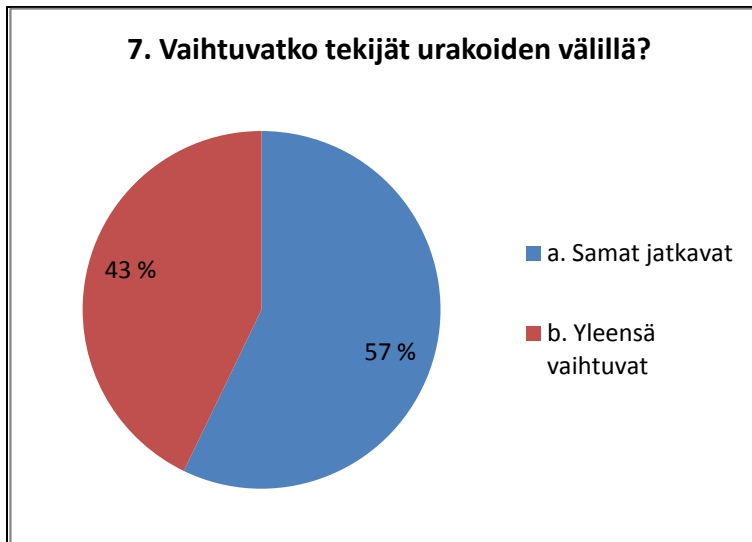

Kuvio 5.21 Aliurakan sisältö, Etelä-Suomi

Syyt ulkomaisen työvoiman käyttöön ovat olleet lähinnä taloudelliset, mutta myös laadulliset kuten kuviosta 5.22 käy ilmi. Suhteilla valittuja urakoitsijoita ei ollut lainkaan, joka viittaa siihen että Etelä-Suomessa ei aina valita samoja urakoitsijoita vaan vaihtelua on enemmän kuten kuviosta 5.23 käy ilmi.

Kuvio 5.22 Syyt ulkomaalaisen valintaan, Etelä-Suomi

Kuvio 5.23 Urakoitsijoiden vaihtuvuus, Etelä-Suomi

Kulttuuriset erot ovat vaikuttaneet vain vähän suurimman osan mielestä. Isoissa kaupungeissa on enemmän totuttu erilaisiin ihmisiin ja eri toimintatapoihin, jolloin kulttuuriset erot eivät häiritse töiden etenemistä kuten kuviosta 5.24 nähdään.

Kuvio 5.24 Kulttuuristen erojen vaikutus, Etelä-Suomi

Viimeisissä kysymyksissä kuvioista 5.25 ja 5.26 tyytyväisyys oli 7:n ja 8:n luokkaa asteikolla 4 - 10, mutta myös 9:ää oli monessa kohtaa, joten Etelä-Suomessa yritykset ja tilaajat ovat olleet hyvinkin tyytyväisiä ulkomaalaisten työn laatuun.

Kuvio 5.25 Tyytyväisyys rakentajan näkökulmasta, Etelä-Suomi

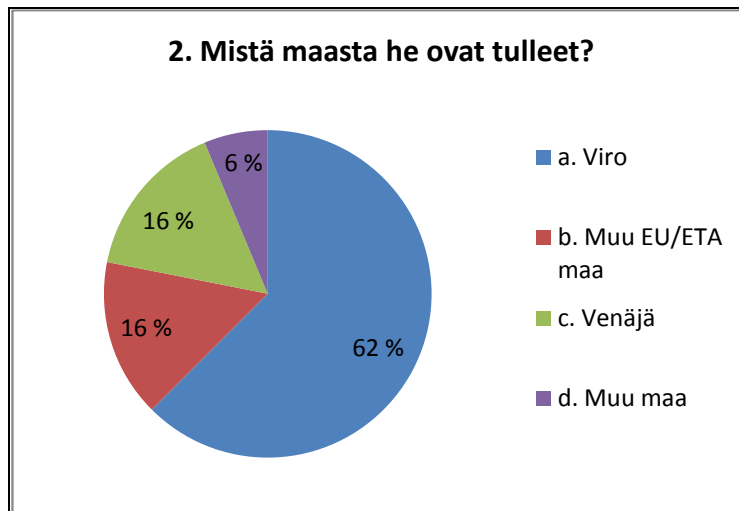

Kuvio 5.26 Tyytyväisyys tilaajan / rakennuttajan näkökulmasta, Etelä-Suomi

5.3 Etelä- ja Itä-Suomen vastaukset yhdessä

Yhdistettäessä Etelä- ja Itä-Suomen alueiden vastaukset nähdään, mitkä kohdat ovat yleisimpiä ja mitkä taas vähiten vastattuja. Tuloksista nähdään myös, mitkä vastaukset erottuvat selvästi muista.

Virolaiset ovat yleisin ryhmä ulkomaisten työntekijöiden joukosta, mikä oli odotettavissa ennakkoon, kuten kuviosta 5.27 näkee. Myös muista Euroopan maista sekä Venäjältä on tulijoita.

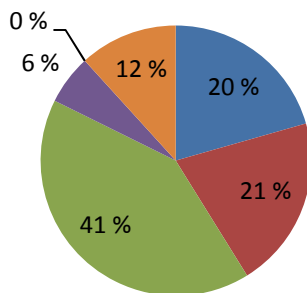

Kuvio 5.27 Ulkomaalaisten lähtömaat, Etelä- ja Itä-Suomi

Omakotitalojen rakennuksessa ei käytetä yhtään ulkomaista työvoimaa, mutta varmasti tutkittaessa pienempien toimijoiden kohteita niin käytettäisiin. Kerrostalot nousivat kyselyn vastatuimpiin kuvion 5.28 mukaan. Kyselyiden mennessä suurimmille yrityksille myös uudiskohteissa oli enemmän käyttöä ulkomaalaisille kuin korjauskohteissa kuten kuviosta 5.29 nähdään.

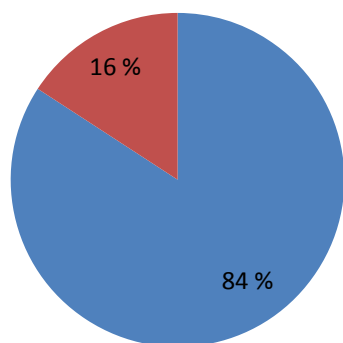
3. Millaisissa kohteissa ulkomaista työvoimaa on ollut käytössä viimeisen vuoden aikana?

- 1. Julkinen rakennus
- 2. Toimistorakennus
- 3. Kerrostalorakennus
- 4. Varastorakennus
- 5. Omakotirakennus
- 6. Rivitalorakennus

Kuvio 5.28 Kohteet, joissa ulkomaista työvoimaa on käytetty, Etelä- ja Itä-Suomi

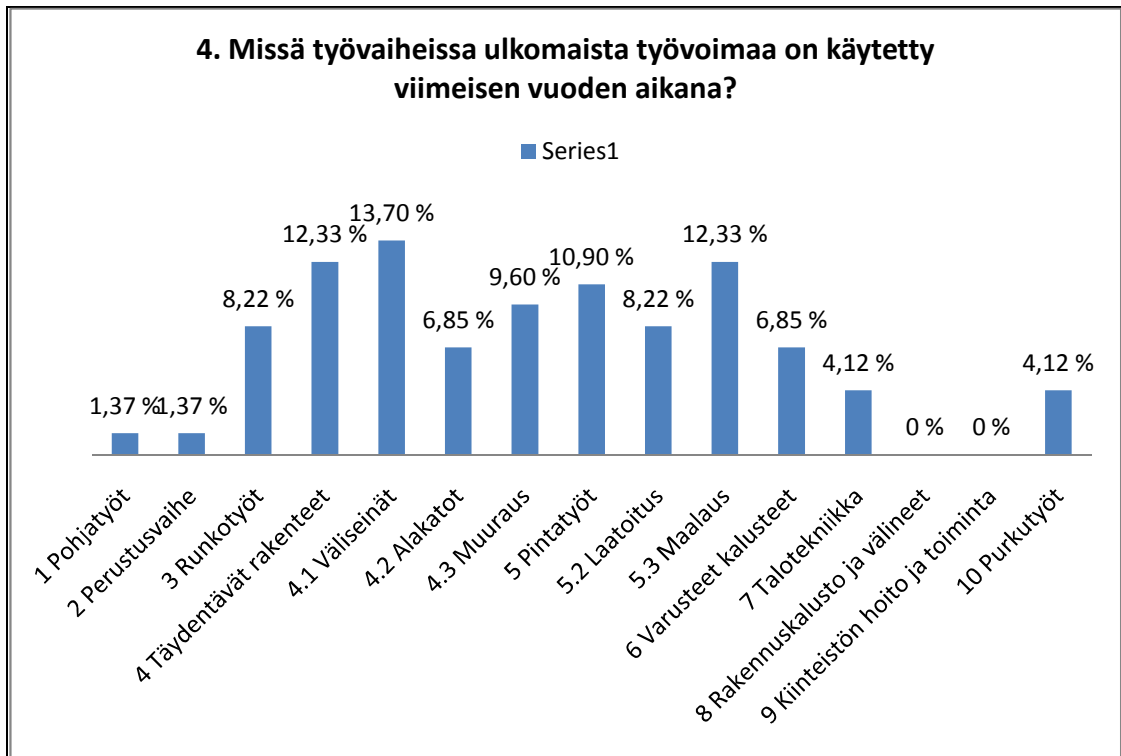
3. Millaisissa kohteissa ulkomaista työvoimaa on ollut käytössä viimeisen vuoden aikana?

- a. Uudiskohde
- b. Korjauskohde

Kuvio 5.29 Kohteen tyyppi, Etelä- ja Itä-Suomi

Ei ole yhtä työvaihetta, joka voitaisiin yleistää käytetyimmäksi, vaan rakennustyömaan alusta loppuun löytyy käyttöä ulkomaalaisille, kuten kuvio 5.30 osoittaa. Rakennuskalusto ja välineet sekä kiinteistön hoito ja toiminta eivät saaneet yhtään vastausta ja pohja- sekä perustustyöt myös hyvin vähän.

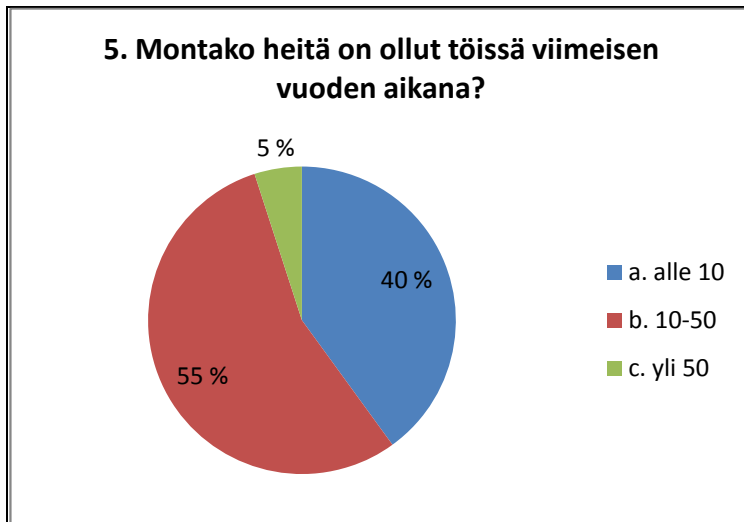

Kuvio 5.30 Työvaiheet, joissa ulkomaista työvoimaa on käytetty, Etelä- ja Itä-Suomi

Aliurakka on käytetyin muoto ulkomaalaisten töissä. Hyvin vähän on ollut vuokratyöntekijöitä tai oman yrityksen palveluksessa olleita työntekijöitä katsottaessa kuviota 5.31. Määrät ovat olleet kymmenen ja viidenkymmenen määrissä vuodessa kuten kuviosta 5.32 nähdään, mutta nousua on odotettavissa lähivuosina, jos ennusteet ulkomaalaisten työntekijöiden lisääntymisestä pitävät paikkansa.

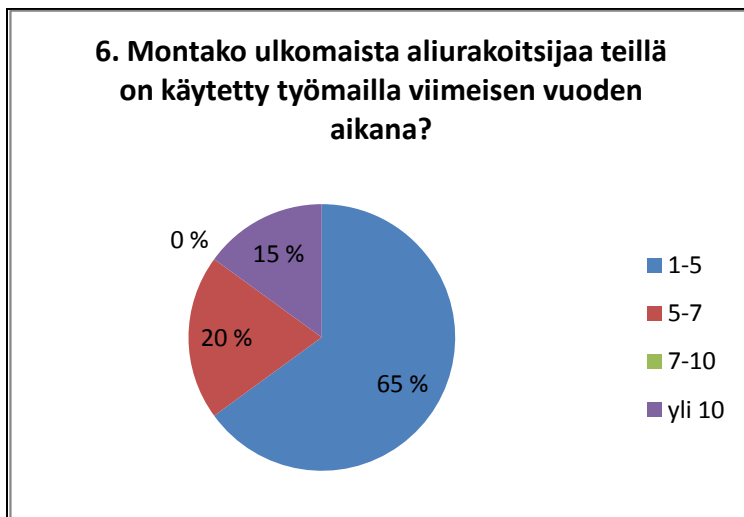

Kuvio 5.31 Ulkomaisen työvoiman käyttö, Etelä- ja Itä-Suomi

Kuvio 5.32 Ulkomaalaisten määrä, Etelä- ja Itä-Suomi

Aliurakka on käytetyin vaihtoehto, mutta kuitenkin eri aliurakoitsijoiden määrä on melko vähäinen. Tämä kertoo vähästä vaihtelusta urakoiden välillä kuviossa 5.33. Aliurakoihin sisällytetään yleisemmin vain pelkät työt kuin materiaalin hankinta siihen lisäksi, kuten kuviossa 5.34 nähdään, jolloin luottamus käytettyihin materiaaleihin sekä aikataulussa pysymiseen lisääntyy.

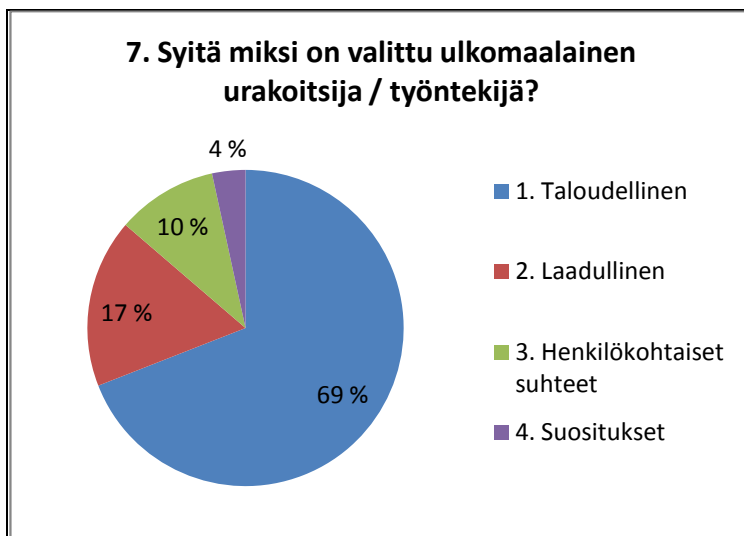

Kuvio 5.33 Aliurakoitsijoiden määrä, Etelä- ja Itä-Suomi

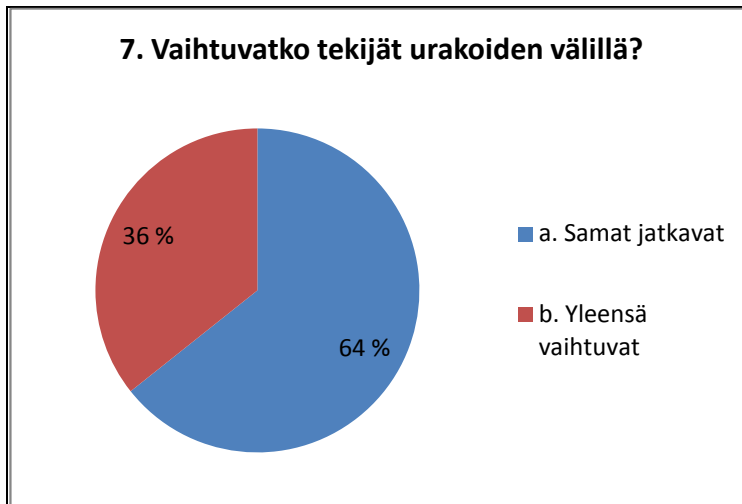

Kuvio 5.34 Aliurakan sisältö, Etelä- ja Itä-Suomi

Talous on edelleen se, minkä takia ulkomaisia toimijoita käytetään, mutta laatu on myös saanut vastauksia katsottaessa kuviota 5.35, mikä on hyvä asia kohteiden ja koko rakennusalan kannalta. Samoja hyviksi koettuja urakoitsijoita pyritään myös käyttämään uudelleen, kuten kuviosta 5.36 nähdään.

Kuvio 5.35 Syyt ulkomaalaisen valintaan, Etelä- ja Itä-Suomi

Kuvio 5.36 Urakoitsijoiden vaihtuvuus, Etelä- ja Itä-Suomi

Kulttuuriset erot eivät näytä vaikuttavan ainakaan toimihenkilöiden mielestä juurikaan työntekoon ja työssä viihtymiseen kuten kuvioista 5.37 nähdään. Työntekijöiltä olisi hyvä kysyä samaa asiaa, jotta saataisiin kokonaiskuva työmaan viihtyvyydestä.

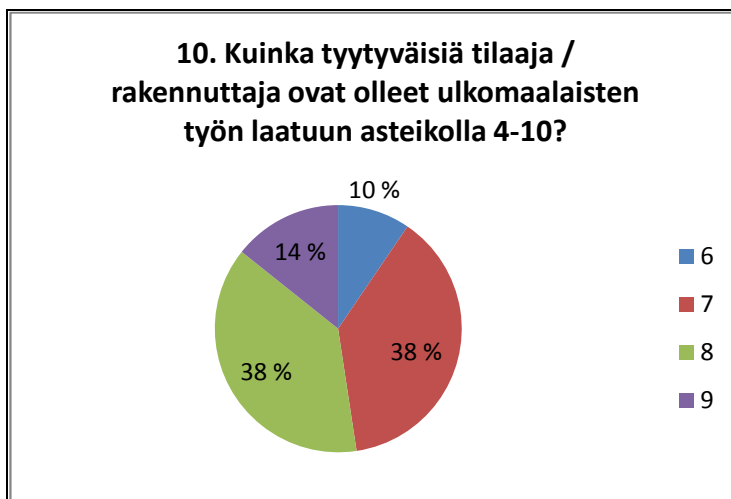

Kuvio 5.37 Kulttuuristen erojen vaikutus, Etelä- ja Itä-Suomi

Ulkomaalaisten töiden laatuun ollaan tyytyväisiä sekä rakennusyritysten leirissä että tilaajien puolelta. Alle 6:n vastauksia asteikolla 4 - 10 ei tullut yhtäkään ja 9:ää oli muutamia katsottaessa kuvioita 5.38 ja 5.39.

Kuvio 5.38 Tyytyväisyys rakentajan näkökulmasta, Etelä- ja Itä-Suomi

Kuvio 5.39 Tyytyväisyys tilaajan / rakennuttajan näkökulmasta, Etelä- ja Itä-Suomi

5.4 Erot alueiden välillä

Tässä luvussa käydään vastauksien välisiä eroja läpi Etelä- ja Itä-Suomen alueiden välillä ja vertaillaan jokaista kohtaa kysymys kerrallaan sekä pohditaan mahdollisia syitä vastausten jakautumisiin.

Vastauksia saatiin Etelä-Suomesta 11 ja Itä-Suomesta 10. Kaikki vastanneet olivat olleet tekemisissä ulkomaalaisten kanssa, joten vertailu oli mahdollista alueiden kesken.

Ulkomaiset työntekijät ovat tulleet pääosin Virosta, mutta etelässä myös muualta. Etelä-Suomessa oli myös Euroopan ulkopuolelta tulleita, kun Itä-Suomessa heitä ei ollut lainkaan (kuviot 5.1, s. 19, ja 5.14, s. 26.) Itä-Suomessa työntekijät olivat tulleet Virosta ja Venäjältä. Isot kaupungit Etelässä vetävät enemmän ihmisiä eri maista kuin itään, jonne tullaan rajan läheisyyden takia. Oma lukunsa ovat virolaiset, jotka ovat löytäneet koko Suomen alueelle.

Kohteissa kerrostalokohteet ovat olleet suosituimpia ja Etelä-Suomessa myös rivitalot, kun taas Itä-Suomessa niitä ei ollut ollenkaan. Itä-Suomessa oli enemmän varastokohteita sekä julkisia kohteita, kun katsotaan kuvioita 5.2, s. 20, ja 5.15, s. 27. Yli 80 % kohteista oli ollut uudiskohteita sekä etelässä että idässä, joten korjausrakentamisessa on vähemmän käyttöä ulkomaalaisille (kuviot 5.3, s. 20, ja 5.16, s. 27). Kyselyn tulokset riippuvat varmaan paljon myös suhdanteista sekä siitä, mitä kyseisissä alueissa juuri nyt rakennetaan. Tästä voivat johtua erot esimerkiksi rivitalo- ja varastokohteissa.

Täydentävät rakenteet sekä pintatyöt olivat työvaiheiden vastatuimpina molemmissa alueissa (kuviot 5.4, s. 21, ja 5.17, s. 28). Hajaannusta oli paljon, mutta tietyt kohdat nousevat esille, kuten maalaus- ja muuraustyöt sekä väliseinien teko.

Aliurakoitsijoita käytetään eniten molemmin puolin. Hyvin vähän on palkattu omiin yrityksiin tai vuokrattu, ja näin on Suomessa toimittu jo yli viisi vuotta, joten trendi tuskin tulee muuttumaan. Siirtymälailalla voi olla myös vaikutusta tälle tilastolle (kuviot 5.5, s. 22, ja 5.18, s. 28). Aliurakoitsijoiden kanssa on helppo tehdä sopimus tietystä urakasta sekä sen hinnasta, joten näin toimitaan eniten. Vuoden aikana työmailla on ollut noin kymmenestä viiteenkymmeneen henkilöä

(kuviot 5.6, s. 22, ja 5.19, s. 29) ja määrät ovat olleet samanlaisia sekä Etelä-että Itä-Suomessa.

Aliurakoitsijoita on käytetty keskimäärin yhdestä seitsemään kappaletta vuoden aikana (5.7, s. 23, ja 5.20, s. 29). Myös yli kymmentä aliurakoitsijaa vuodessa olivat jotkut käyttäneet työmaillaan, joten toisinaan käytetään samoja tekijöitä ja toisinaan vaihdellaan. Vuoden sisällä kaksi kolmasosaa kyselyyn vastanneista teettää aliurakkasopimuksissa vain työt eikä sisällytä siihen materiaalin hankintaa (kuviot 5.8, s. 23, ja 5.21, s. 30). Materiaalien toimituksissa voi kestää paljon aikaa ja ne voivat olla vääriä tai erilaisia kun on sovittu, joten pääurakoitsijan on hyvä tilata itse tavarat.

Syyt ulkomaalaisten hankintaan ovat olleet taloudelliset sekä Itä- että Etelä-Suomessa. Idässä on myös suhteita käytetty ja etelässä laatu on ollut enemmän kriteerinä valinnalle, kun katsotaan kuvioden 5.9, s. 24, ja 5.22, s. 30 jakauksia. Samoja aliurakoitsijoita pyritään käyttämään alueesta riippumatta, mutta vaihtuvuus on suurempaa Etelä-Suomen yrityksissä (kuviot 5.10, s. 24, ja 5.23, s. 31).

Kulttuuriset erot ovat vaikuttaneet vähäisästi Etelä-Suomessa, kun taas Itä-Suomessa on enemmän hajontaa vastauksissa (kuviot 5.11, s. 25, ja 5.24, s. 31). Itä-Suomessa kulttuuriset erot olivat vaikuttaneet paljon 30 %:n mielestä, mikä on melkein kolmasosa kaikista idän vastauksista. Etelä-Suomen työmailla on ehkä totuttu ajan kanssa eri kulttuureihin, sillä 0 % koki kulttuuristen erojen vaikuttaneen paljon töihin tai viihtyvyyteen.

Tyytyväisyys työn laatuun on ollut korkeata rakentajien mielestä, mutta vähemmän Itä-Suomessa vertailtaessa kuvioita 5.12, s. 25, ja 5.25, s. 32. Syytä voi olla lopputuloksen laadussa tai koko työprosessin laadussa, mutta keskiarvo on 7:n ja 8:n luokkaa asteikolla 4 - 10 sekä Etelä- että Itä-Suomessa.

Rakennuttajien ja tilaajien tyytyväisyys on ollut samanlaista keskitasoa sekä Itä-Suomessa että Etelä-Suomessa (kuviot 5.13, s. 26, ja 5.26, s. 32). Johtopäätöksenä voi sanoa, että vaikka ulkomaalainen työvoima on edullisempaa ja sitä on hankittu taloudellisista syistä, työn laatu on silti useimmissa tapauksissa ollut hyvää.

6 RAKENNUSALAN TULEVAISUUS ULKOMAISEN TYÖVOIMAN SUHTEEN

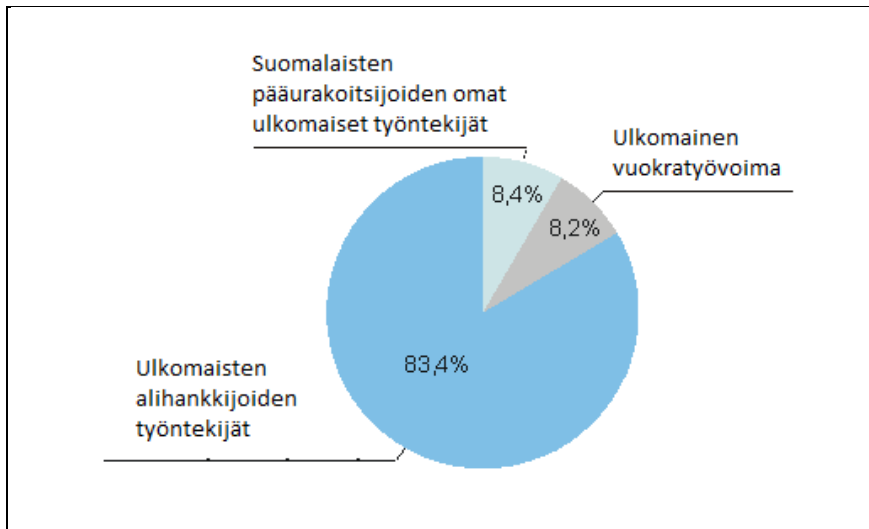
Rakennusalalta siirtyy joka vuosi noin 5000 työntekijää eläkkeelle, mikä on erittäin suuri luku, eivätkä uudet pienet ikäluokat riitä täyttämään vajetta. Rakentamisen vilkastuessa Suomi tulee tarvitsemaan ulkomaista työvoimaa, jotta ammattiosaajia on riittävästi. Etenkin Etelä-Suomessa tämä tulee näkymään lähivuosina. (Rakennuslehti 1 ja 2.)

Ulkomainen työvoima on tullut jäädäkseen EU:n lainsäädännön myötä, jonka mukaan jokaisella EU-kansalaisella on täydet oikeudet työskennellä toisessa EU-maassa sekä liikkua vapaasti maasta toiseen. Suomalaisessa järjestelmässä ulkomaisten työvoiman kanssa on pyrittävä toimimaan hallitusti. (Rakennusteollisuus RT ry 1; Rakennuslehti 2.)

Rakennusalalla työskentelevien ulkomaalaisten määrä on kaksinkertaistunut Suomessa neljän vuoden aikana, ja suurin osa heistä työskentelee aliurakointiyrityksissä. Uudellamaalla kasvu on ollut suurinta, kun taas Pohjois-Suomessa määrä on lähes olematon. Vuonna 2010 ulkomaalaisten määrä Suomen talonrakennustyömailla oli 14,5 prosenttia koko maassa. Taulukosta 6.1, s. 42, nähdään, mitkä olivat ulkomaalaisten määrät eri alueissa ja yhteensä vuonna 2005. Siitä näkee, että kasvua on ollut viidessä vuodessa 6,9 prosenttiyksikköä. Kasvua tapahtuu tasaisesti, ja etenkin viimeisen viiden vuoden aikana on selvää kasvua. Pääosa ulkomaisesta työvoimasta paikkaa suomalaisia etenkin siellä, missä miehistä on pulaa. (Rakennuslehti 2; Rakennusteollisuus RT ry 1.)

Rakennusteollisuuden piiri	Ulkomaalaisia työntekijöitä yhteensä, %	Ulkomaalaisia pääurakoitsijoiden omista työntekijöistä, %	Ulkomaalaisia koko vuokra työvoimasta, %	Ulkomaalaisia kaikista aliurakoitsijoiden työntekijöistä, %
Uusimaa	9,4	3,9	12,2	10,9
Lahti-Kymi	4,9	0,3	0,0	9,5
Lounais-Suomi	4,3	0,8	11,4	7,3
Sisä-Suomi	2,4	0,3	11,1	4,7
Yhteensä	7,6	2,2	11,6	9,9

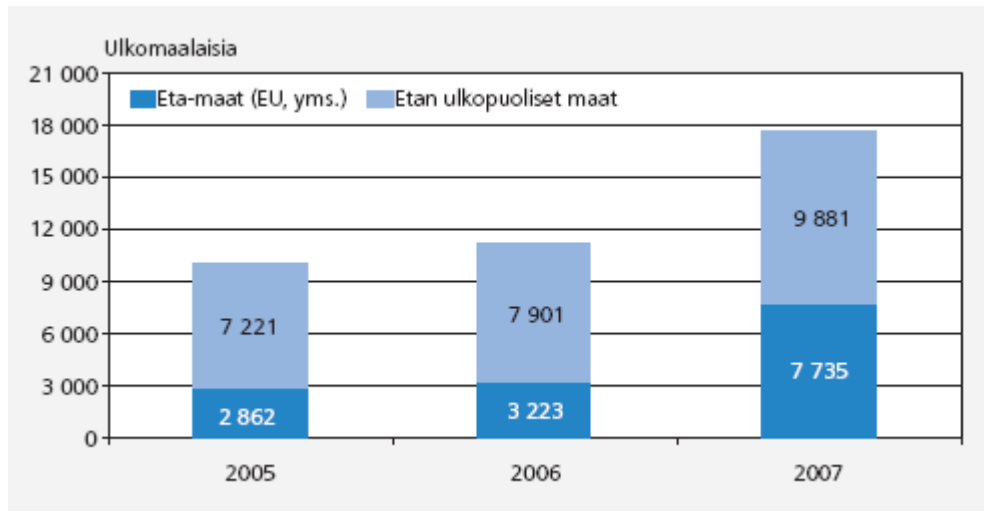
Taulukko 6.1 Ulkomaalaiset rakennustyöntekijät talonrakennustyömailla työnantajatyypeittäin tammikuussa 2005 (Tilastokeskus 1)

Kuva 6.1 Ulkomaiset työntekijät työnantajatyypeittäin vuonna 2005 (Tilastokeskus 1)

Vertailtaessa kuvaa 6.1, s. 43 ja kuviota 5.31, s. 35, nähdään, että tulokset ovat melkein identtisiä keskenään, vaikka niissä on kuusi vuotta eroa. Aliurakoitsijoita käytetään edelleen eniten koko ulkomaisesta työvoimasta. (Tilastokeskus 1.)

Ulkomainen työvoima on lähtöisin Euroopan ulkopuolelta, mikäli katsotaan kuvaa 6.2, s. 44, jossa on tilastot työvoiman lähtömaista vuosilta 2005 – 2007. EU:n sisältä tulleiden lähetettyjen työntekijöiden todellinen määrä voi kuitenkin olla selvästi korkeampi, sillä heidän rekisteröinnissä on vakavia laiminlyöntejä toisin kuin muista maista tulleilta. Tällöin näyttäisi siltä, että EU:n ulkopuolisia työntekijöitä olisi enemmän Suomessa töissä. Tilastokeskuksen tilastotiedoissa ei ole tietoja uusien EU-jäsenmaiden siirtymäajan seurannan päättymisen jälkeisistä tilastoista. Tutkimustulosten mukaan työmarkkinoilla oleva ulkomaalainen työvoima on pääsääntöisesti Euroopan unionin jäsenmaista. (Tilastokeskus 2.)

Kuva 6.2 Ulkomaalaiset työntekijät lähtöalueittain Suomessa 2005 – 2007 (Tilastokeskus 2)

Ulkomainen työvoima lisää haasteita niin työmaiden toimintaan kuin viranomaisillekin. Etenkin kielivaikkeudet voivat olla työturvallisuusriski, ja laatuongelmia saattaa syntyä enemmän varsinkin sellaisilla työmailla, joissa ei ole totuttu ulkomaalaisten ohjaukseen ja opastukseen. (Rakennuslehti 2.)

Viranomaisvalvontaa olisi lisättävä, jotta varmistuttaisiin siitä, että ulkomaalaiset maksavat veronsa ja noudattavat suomalaisia työehtoja. Rakennusliitto ja Rakennusteollisuus ovat esittäneet verotunnisteen käyttöönottoa ja urakoitsija- ja työntekijätietojen ilmoitusvelvollisuutta valvonnan helpottamiseksi. Pimeä työvoima ei aina automaattisesti tarkoita ulkomaisia toimijoita ja työntekijöitä, kuten monilla ihmisillä saattaa olla mielikuvana tällä hetkellä. (Rakennuslehti 1 ja 2; Rakennusteollisuus RT ry 1; Aluehallintovirasto 3.)

7 PÄÄTELMÄT

Nämä ohjeet on suunnattu erityisesti työvoiman hankinnasta vastaaville henkilöille sekä työmaan johdon käyttöön. Ohjeista saa nopeasti alustavat tiedot ulkomaalaisten työntekijöiden hankintaan ja käyttöön. Tässä työssä on otettu pääkohdat esille ja avattu niitä, jotta kysymysten ilmaantuessa laajempia vastauksia osaa nopeasti etsiä. Etenkin pienten yritysten johdolle, jolla ei ole aikaa perehtyä näihin asioihin kunnolla, olisi hyvä olla tällainen luettelomainen lista, jotta kaikki tulee tarkistettua ja tehtyä.

Jotkin säännöt ja lait ovat monimutkaisia ja vaikeasti ymmärrettävissä, jolloin niiden yksinkertaistaminen olisi hyödyllistä. Tämä voi olla yksi syy, minkä takia näihin asioihin ei jakseta paneutua etenkin vähillä resursseilla. Resurssit eivät riitä ohjeiden läpikäymiseen, ja monimutkaisuuden takia niitä kierretään. Joukossa on varmasti myös henkilöitä, jotka tahallaan tekevät väärin, mutta myös ymmärtämättömyys voi olla yksi syy.

Uusia sääntöjä ja ulkomaisten yritysten ja henkilöiden pakollista rekisteröitymistä kaivattaisiin, jotta lakien kierto ja verojen maksamattomuus loppuisivat. Viranomaisten olisi helpompi valvoa näitä, jos kaikki toimijat olisivat rekisterissä. Lähteiden perusteella voi sanoa, että ulkomainen työvoima tulee kasvamaan Suomen rakennusosalalla tulevana vuosina.

Kyselyn avulla saatiin tietoja yritysten ulkomaisen työvoiman käytöstä. Virosta on ainakin tällä hetkellä eniten ihmisiä Suomen rakennustyömailla töissä, ja heitä yleensä käytetään aliorakoitsijoina. Muuraus- ja pintatyöt ovat työvaiheita, joissa eniten on käyttöä ulkomaisille toimijoille ja taloudelliset syyt ovat painavin kriteeri ulkomaisen työvoiman hankinnassa. Kaikki suurimmat yritykset käyttävät ulkomaista työvoimaa ja kohteilla ei näytä olevan merkitystä, paitsi jos kyseessä on Suomen puolustusvoimien rakennuksia, joissa ulkomaalaisia ei saa käyttää.

Tulosten perusteella voi tehdä joitakin johtopäätöksiä, kuten että Etelä- ja Itä-Suomen väliset erot olivat varsin pienet ja vastaukset olivat varsin samanlaisia. Alueella ei siis ole merkittävää eroa, paitsi ulkomaalaisten henkilöiden määrissä. Vastauksia oli suhteellisen vähän, mutta vastanneet ovat suurten yritysten

toiminnassa mukana olevia henkilöitä työnjohtajista työpäälliköihin, joten jonkinlaista suuntaa ne toki antavat.

Itse opin ulkomaalaisten hankintaan vaadittavat asiat varsin hyvin. Oman kokemuksen perusteella kyselyn vastaukset pitävät aika hyvin paikkansa. Edellisvuoden pitkän harjoitusjakson aikana näin paljon ulkomaalaisia töissä ja heidän toimintatapansa tulivat tutuiksi. Myös työvaiheet, joissa he pääosin työskentelevät ovat tiedossa.

Työelämässä näitä ohjeita voi käyttää hankintaan ja palkkaukseen sekä tulosten avulla voi päätellä, missä työvaiheissa ulkomaalaisia kannattaisi käyttää. Tietyissä työvaiheissa he varmasti ovat hyvin ammattitaitoisia, jolloin laatu on moitteetonta ja ajankäyttö myös sujuvaa.

KUVAT

Kuva 6.1 s. 43

Kuva 6.2 s. 44

TAULUKOT

Taulukko 6.1 s. 42

KUVIOT

Kuvio 5.1 Ulkomaalaisten lähtömaat, Itä-Suomi s. 19

Kuvio 5.2 Kohteet, joissa ulkomaista työvoimaa on käytetty, Itä-Suomi s. 20

Kuvio 5.3 Kohteen tyyppi, Itä-Suomi s. 20

Kuvio 5.4 Työvaiheet, joissa ulkomaista työvoimaa on käytetty, Itä-Suomi s. 21

Kuvio 5.5 Ulkomaisen työvoiman käyttö, Itä-Suomi s. 22

Kuvio 5.6 Ulkomaalaisten määrä, Itä-Suomi s. 22

Kuvio 5.7 Aliurakoitsijoiden määrä, Itä-Suomi s. 23

Kuvio 5.8 Aliurakan sisältö, Itä-Suomi s. 23

Kuvio 5.9 Syyt ulkomaalaisen valintaan, Itä-Suomi s. 24

Kuvio 5.10 Urakoitsijoiden vaihtuvuus, Itä-Suomi s. 24

Kuvio 5.11 Kulttuuristen erojen vaikutus, Itä-Suomi s. 25

Kuvio 5.12 Tyytyväisyys rakentajan näkökulmasta, Itä-Suomi s. 25

Kuvio 5.13 Tyytyväisyys tilaajan / rakennuttajan näkökulmasta, Itä-Suomi s. 26

Kuvio 5.14 Ulkomaalaisten lähtömaat, Etelä-Suomi s. 26

Kuvio 5.15 Kohteet, joissa ulkomaista työvoimaa on käytetty, Etelä-Suomi s. 27

Kuvio 5.16 Kohteen tyyppi, Etelä-Suomi s. 27

Kuvio 5.17 Työvaiheet, joissa ulkomaista työvoimaa on käytetty,
Etelä-Suomi s. 28

Kuvio 5.18 Ulkomaisen työvoiman käyttö, Etelä-Suomi s. 28

Kuvio 5.19 Ulkomaalaisten määrä, Etelä-Suomi s. 29

Kuvio 5.20 Aliurakoitsijoiden määrä, Etelä-Suomi s. 29

Kuvio 5.21 Aliurakan sisältö, Etelä-Suomi s. 30

Kuvio 5.22 Syyt ulkomaalaisen valintaan, Etelä-Suomi s. 30

Kuvio 5.23 Urakoitsijoiden vaihtuvuus, Etelä-Suomi s. 31

Kuvio 5.24 Kulttuuristen erojen vaikutus, Etelä-Suomi s. 31

Kuvio 5.25 Tyytyväisyys rakentajan näkökulmasta, Etelä-Suomi s. 32

Kuvio 5.26 Tyytyväisyys tilaajan / rakennuttajan näkökulmasta,
Etelä-Suomi s. 32

Kuvio 5.27 Ulkomaalaisten lähtömaat, Etelä- ja Itä-Suomi s. 33

Kuvio 5.28 Kohteet, joissa ulkomaista työvoimaa on käytetty, Etelä- ja Itä-Suomi
s. 34

Kuvio 5.29 Kohteen tyyppi, Etelä- ja Itä-Suomi s. 34

Kuvio 5.30 Työvaiheet, joissa ulkomaista työvoimaa on käytetty, Etelä- ja Itä-
Suomi s. 35

- Kuvio 5.31 Ulkomaisen työvoiman käyttö, Etelä- ja Itä-Suomi s. 35
Kuvio 5.32 Ulkomaalaisten määrä, Etelä- ja Itä-Suomi s. 36
Kuvio 5.33 Aliurakoitsijoiden määrä, Etelä- ja Itä-Suomi s. 36
Kuvio 5.34 Aliurakan sisältö, Etelä- ja Itä-Suomi s. 37
Kuvio 5.35 Syyt ulkomaalaisen valintaan, Etelä- ja Itä-Suomi s. 37
Kuvio 5.36 Urakoitsijoiden vaihtuvuus, Etelä- ja Itä-Suomi s. 38
Kuvio 5.37 Kulttuuristen erojen vaikutus, Etelä- ja Itä-Suomi s. 38
Kuvio 5.38 Tyytyväisyys rakentajan näkökulmasta, Etelä- ja Itä-Suomi s. 39
Kuvio 5.39 Tyytyväisyys tilaajan / rakennuttajan näkökulmasta, Etelä- ja Itä-Suomi s. 39

LÄHTEET

Aluehallintovirasto 1:

<http://www.tyosuojelu.fi/fi/1428/3667> (Luettu 11.3.2011)

Aluehallintovirasto 2:

http://www.tyosuojelu.fi/fi/etela_ulkomaisen_tyontekooikeus/3144 (Luettu 11.3.2011)

Aluehallintovirasto 3:

<http://www.tyosuojelu.fi/fi/ulkomaalaiset/751> (Luettu 24.2.2011)

Eläketurvakeskus:

<http://www.etk.fi/Page.aspx?Section=41066> (Luettu 16.2.2011)

Laki lähetetyistä työntekijöistä:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19991146> (Luettu 23.4.2011)

Laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä:

[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20061233?search\[type\]=pika&search\[pika\]=Laki%20tilaajan%20selvitysvelvollisuudesta%20ja%20vastuusta%20ulkopuolis- ta%20ty%C3%B6voimaa%20k%C3%A4ytett%C3%A4ess%C3%A4%2022.12.2006%2F1233](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20061233?search[type]=pika&search[pika]=Laki%20tilaajan%20selvitysvelvollisuudesta%20ja%20vastuusta%20ulkopuolis- ta%20ty%C3%B6voimaa%20k%C3%A4ytett%C3%A4ess%C3%A4%2022.12.2006%2F1233) (Luettu 13.1.2011)

Rakennuslehti 1:

<http://www.rakennuslehti.fi/uutiset/rakentaminen/20137.html> (Luettu 26.2.2011)

Rakennuslehti 2:

<http://www.rakennuslehti.fi/uutiset/rakentaminen/23339.html> (Luettu 26.2.2011)

Rakennusliitto ry:

<http://www.rakennusliitto.fi/?x20433=4516781> (Luettu 9.1.2011)

Rakennusteollisuus RT ry 1:

<http://www.rakennusteollisuus.fi/RT/Ajankohtaista/Ulkomainen+ty%C3%B6voima+on+tullut+rakennusalalle+j%C3%A4%C3%A4d%C3%A4kseen> (Luettu 9.1.2011)

Rakennusteollisuus RT ry 2:

<http://www.rakennusteollisuus.fi/RT/Ty%C3%B6markkinat/Tilaajavastuulaki/> (Luettu 9.1.2011)

Rakennusteollisuus RT ry ja Rakennusliitto ry 2007:

<http://www.rakennusteollisuus.fi/RT/Ty%C3%B6markkinat/Opas+ulkomaalaisten+ty%C3%B6skentelyst%C3%A4+Suomessa/> (Luettu 9.1.2011)

Tapaturmavakuutuslaki:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1948/19480608> (Luettu 28.3.2011)

Tilastokeskus 1:

http://www.stat.fi/artikkelit/2007/art_2007-11-07_005.html?s=0 (Luettu 3.4.2011)

Tilastokeskus 2:

http://www.stat.fi/tup/tietoaika/tilaajat/ta_06_05_rakennusala.html (Luettu 3.4.2011)

Työsopimuslaki:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010055> (Luettu 6.4.2011)

Työterveyshuoltolaki:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20011383> (Luettu 6.4.2011)

Työturvallisuuslaki:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738> (Luettu 10.4.2011)

Ulkomaalaislaki:

[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301?search\[type\]=pika&search\[pika\]=ulkomaalaislaki](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301?search[type]=pika&search[pika]=ulkomaalaislaki) (Luettu 5.2.2011)

Verohallinto 1:

http://www.vero.fi/?path=5,363&article=174&domain=VERO_MAIN&language=FIN&index= (Luettu 18.2.2011)

Verohallinto 2:

http://www.vero.fi/?path=5,363&article=2007&domain=VERO_MAIN&language=FIN&index= (Luettu 18.2.2011)

Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä 1:

<http://www.ytj.fi/mika-on-y-tunnus> (Luettu 12.3.2011)

Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä 2:

<http://www.ytj.fi/mika-on-y-tunnus/arvonlisaverotunniste> (Luettu 17.3.2011)